

1983/84:16

Torsdagen den 27 oktober

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollen för den 19 innevarande månad.

2 § Tredje vice talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Eric Hägelmark*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 21 oktober–den 20 november.

Erforderlig ledighet beviljades.

Tredje vice talmannen anmälde att *Anna-Kerstin Larsson* (fp) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Eric Hägelmark*.

3 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Undertecknad anhåller att erhålla tjänstledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 21 november t. o. m. den 22 december 1983 för fullgörandet av uppdraget som FN-delegat.

Stockholm den 12 oktober 1983

Bo Södersten

Denna anhållan bifölls av kammaren.

Tredje vice talmannen anmälde att *Bo Krogvig* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för *Bo Södersten*.

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
interpellations svar*

*Om utlands-
svenskars rätt till
vård vid Karolin-
ska sjukhuset*

4 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:15

Anf. 1 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag vill anmäla att jag inte kommer att besvara interpellation 1983/84:15 av Rolf Wirtén om alkohopolitiken inom den föreskrivna tiden på grund av att interpellanten befinner sig i FN och inte kan ta emot svaret.

Jag har kommit överens med Rolf Wirtén om att interpellationen skall besvaras den 28 november 1983.

5 § Svar på fråga 1983/84:106 om utlandssvenskars rätt till vård vid Karolinska sjukhuset

Anf. 2 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig när förhandlingar mellan staten och Stockholms läns landsting om utlandssvenskars rätt till vård vid Karolinska sjukhuset beräknas vara klara.

Bakgrunden till frågan är riksdagens beslut med anledning av proposition 1980/81:95 om ändrat huvudmannaskap för Karolinska sjukhuset. I detta uttalade riksdagen att staten genom förhandlingar med Stockholms läns landsting borde tillskapa en ordning som inte avvek från den som dittills hade gällt i fråga om sjukhusvård för utlandssvenskar vid sjukhuset.

På grundval av riksdagens hemställan inleddes förhandlingar mellan statens förhandlingsnämnd och Stockholms läns landsting i frågan under hösten 1981. Därvid konstaterade emellertid parterna att frågan inte berörde enbart Stockholms läns landsting, och de enades därför om att frågan borde tas upp i överläggningar med Landstingsförbundet.

I de överläggningar som förhandlingsnämnden sedan har haft med Landstingsförbundet har den större frågan om utlandssvenskarnas sjukvårdsförmåner i Sverige och deras ställning i sjukförsäkringen aktualiserats. Det avtal som gäller mellan landstingen om ersättning för vård av patienter som inte hör till det egna landstingsområdet – det s. k. utomlänsavtalet – berör över huvud taget inte vården av utlandssvenskar. Samtidigt har frågan om ett särskilt skydd genom försäkring – bl. a. för sjukvårdskostnader i Sverige – för en betydande grupp utlandssvenskar, nämligen svenska företags anställda i utlandet, behandlats i en departementspromemoria. Ds S 1981:14, och i proposition 1981/82:199 och därefter tagits upp i förhandlingar mellan LO, PTK och SAF.

Under sådana omständigheter har regeringen ansett att man vad gäller särskilda vårdmöjligheter för utlandssvenskar vid Karolinska sjukhuset bör avvakta den vidare utvecklingen av frågan om utformningen av socialförsäkringsskyddet för svenska företags anställda i utlandet.

Anf. 3 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar Gertrud Sigurdsen för svaret.

Jag har blivit lugnad så till vida att jag märker att regeringen inte har glömt

bort ärendet, vilket jag befarade en tid. Det finns nämligen, som Gertrud Sigurdsen sade, ett riksdagsbeslut med anledning av en folkpartimotion om att utlandssvenskarna skall få behålla den möjlighet till vård på Karolinska sjukhuset som de har haft förut. Socialdemokraterna yrkade visserligen avslag på denna motion, men valutgången betyder inte att alla riksdagsbeslut före valet som gick socialdemokraterna emot kan nonchaleras.

Det finns ett uppdrag till regeringen att lösa frågan. Detta uppdrag har Utlandssvenskarnas förening uppmärksammat och försökt påminna om. Föreningen har skrivit till det socialdemokratiska sjukvårdslandstingsrådet i Stockholms län och påmint om ärendet, men över huvud taget inte fått något svar. Det är bristen på svar därifrån som har föranlett min fråga. Fick inte utlandssvenskarna något svar från den ena socialdemokratiska sjukvårdspolitikern, kunde ju jag försöka få svar från en annan.

Nu har jag fått veta att regeringen avvaktar.

Herr talman! Under vissa omständigheter kan jag acceptera det, ifall dröjsmålet medför något gott – och det finns möjligen hopp om att det gör det. Ett särskilt försäkringsskydd kan vara mycket bra för utlandssvenskarna.

Jag måste, dess värre, fortsätta mitt frågande, så att det blir något resultat. Den ena frågan gäller när man kan räkna med att de förhandlingar som nu förs med LO, PTK och SAF kan vara avslutade. Hur länge dröjer det? Den andra är: Kommer detta socialförsäkringsskydd bara att gälla svenska företags anställda i utlandet? Vad händer i så fall med övriga svenskar i utlandet och deras möjligheter till sjukvård när de kommer hem?

Anf. 4 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Det är omöjligt för mig att säga när ett förhandlingsresultat kan föreligga. Jag utgår från att Karin Ahrland lika väl som jag vet att man inte kan sja om när förhandlingar tar slut.

Vi har vid kontakter med både LO och Arbetsgivareföreningen fått klart för oss att frågan fortfarande är aktuell i förhandlingarna. Det är det svar som jag kan ge Karin Ahrland.

Anf. 5 KARIN AHIRLAND (fp):

Herr talman! Jag vet precis lika väl som Gertrud Sigurdsen att det är omöjligt att fastställa ett slutligt datum. Men jag hoppas att Gertrud Sigurdsen tar till sin uppgift att göra allt hon kan för att påskynda förhandlingarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om den väntade
nedläggningen av
bensinstationer***6 § Svar på fråga 1983/84:7 om den väntade nedläggningen av bensinstationer****Anf. 6** Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Börje Svensson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidtaga för att begränsa de negativa effekterna för människorna i glesbygden av en väntad omfattande nedläggning av bensinstationer.

Börje Svensson har hänvisat till en utredning av statens pris- och kartellnämnd, SPK, cnligt vilken en omfattande nedläggning av bensinstationer kan väntas.

Den utredning som Börje Svensson refererar till måste vara SPK:s rapport Bensinhandeln i Sverige. Den rör bensinhandeln i stort från olika aspekter och tar inte särskilt upp glesbygdspöblem.

I glesbygden kan en del bensinstationer bli nedläggningshotade på grund av bl. a. sviktande befolkningsunderlag. En negativ utveckling kan dock motverkas med hjälp av det statliga stöd som kan lämnas till kommersiell service i glesbygd. Det omfattar även stöd till drivmedelsanläggningar. I glesbygden är det vanligt att lanthandeln även har hand om bensinförsörjningen. Att bibehålla bensinförsäljningen är ofta också en förutsättning för lanthandelns överlevnad. Ett problem har dock varit att många pumpar och cisterner varit gamla och utslitna och att lanthandeln inte orkat bära kostnaderna för en upprustning. Det statliga glesbygdstödet har då möjliggjort nyinvesteringar på flera håll. Under de senaste fyra åren har ca 80 bensinanläggningar fått statligt investeringsstöd.

Anf. 7 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få rätta statsrådet på en punkt: Jag heter Börje *Stensson*. Det kan vara så att jag inte haft anledning att ställa någon fråga till statsrådet Thage Peterson tidigare. Jag skall försöka bättra mig på den punkten, så att vi kan komma till tals litet oftare.

Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Den omedelbara bakgrunden till frågan är den utredning som statens pris- och kartellnämnd lämnade i augusti månad i år om bensinhandeln i Sverige.

Vidare har jag haft anledning att ställa frågor om bensinbolagens prispolitik mot handeln i glesbygd. Bensinförsäljningen i just glesbygden från bilverkstädernas och detaljhandels sida har så dålig lönsamhet att det för många är svårt att fortsätta med ifrågavarande försäljning. Jag har uppfattat det som en medveten prispolitik från bensinbolagens sida för att minska sina egna kostnader. Bolagen får för sin egen del en mer rationell hantering om de slipper distribution till de många små försäljningsställena.

Den som har ett särskilt intresse för glesbygdens problem ser med stor oro på den utveckling som erfarenhetsmässigt sker och som utredningen från statens pris- och kartellnämnd också bekräftar.

I denna intressanta och fylliga redogörelse visas att antalet försäljningsställen för drivmedel kraftigt reducerats under senare år. 1968 fanns totalt nära 9 000 försäljningsställen för drivmedel, och 1975 fanns, enligt motsvarande

beräkning, ca 7 000. I januari 1982 fanns enligt undersökningen 5 363 försäljningsställen för bensin, och nu, nära två år senare, kan det säkert bekräftas att denna utveckling fortsätter.

Enligt tidningen Motor i september 1983 hade vi före andra världskriget i vårt land 12 500 försäljningsställen för drivmedel, varav 90 % dominerades av någon form av annan verksamhet – vanligen försäljning av dagligvaror. Det var givetvis fråga om lanthandel och verkstadsföretag i allra största utsträckning. Det var i en tid då antalet fordon var litet i förhållande till i dag.

Samtidigt som SPK:s utredning konstaterar nedgången i antal försäljningsställen påpekas också att speciellt antalet s. k. trafikbutiker ökar påtagligt. Det är alltså systemet med försäljning av såväl drivmedel som dagligvaror och även reparationer, olika former av service, servering o. d.

Enligt utredningen förefaller bortåt 1 000 försäljningsställen vara i farozonen för nedläggning. Det är en illavarslande utveckling. Den berör inte bara bilisterna – den berör handeln i glesbygd. Man kan nämligen frukta att många av de i nedlägningsprognosen berörda försäljningsställena finns i glesbygden. Längre väg till bensindepån blir kostsam för glesbygdsbon. Med tanke på att försäljningsstället i den större tätorten samtidigt är "allvarubutik" ligger det nära till hands att också göra dagligvaruinköpen i denna butik i stället för i hemortens närbutik.

För en beräknad ökande turism är det olyckligt om försäljningsställena i glesbygden försvinner.

En god försörjning av drivmedel i skilda delar av vårt land är en viktig regionalpolitisk fråga.

Hur är ansvaret lagt på länsstyrelserna för att dessa i sin regional- och glesbygdspolitik skall kunna ta initiativ i frågor som rör drivmedelsförsörjningen?

Jag har förstått att både Transportarbetareförbundet och Petroleumhandels riksförbund har sökt kontakter med regeringen. Vilka åtgärder avser regeringen vidta i avseende på dessa framstötter?

Anf. 8 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag har självfallet ingenting emot att svara på fler frågor från herr Stensson. I det skriftliga svaret som herr Stensson har fått i sin hand står det också att herr Stensson heter Stensson och ingenting annat. Men jag råkade förväxla och säga bokstaven v i stället för t, vilket jag ber om ursäkt för.

Länsstyrelserna prövar om glesbygdsstöd skall lämnas till bensinanläggningar. Utöver det investeringsstöd som jag tidigare nämnde har länsstyrelserna möjlighet att vid akuta problem lämna driftsstöd till lanthandel eller bensinanläggning, om det finns s. k. synnerliga skäl och andra åtgärder visat sig otillräckliga. Jag vill nämna för herr Stensson att 31 glesbygdsbutiker och 2 bensinanläggningar fick driftsstöd under föregående budgetår.

Jag vill också tillägga, herr talman, att strukturförändringar i glesbygden fortlöpande bevakas av flera myndigheter. Jag vill påstå att det finns en beredskap att motverka en eventuell utslagning av strategiskt belägna

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om bättre kost-
nadskontroll vid
den statliga bo-
stadslångivningen*

bensinstationer i glesbygden.

Jag kan i sammanhanget slutligen nämna att Svenska transportarbetareförbundet och Petroleumhandelns riksförbund har skrivit till regeringen angående en begynnande strukturförändring inom bensinhandeln. De båda förbunden kommer att informera mig om den aktuella situationen vid överläggningar på industridepartementet den 24 november.

Anf. 9 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Peterson för denna komplettering och då även för beskedet att man på industridepartementet tänker tillmötesgå Transportarbetareförbundet och Petroleumhandelns riksförbund i fråga om de kontakter de bett om.

Statsrådet säger i svaret att 80 bensinanläggningar tidigare har fått statligt investeringsstöd. Det är inte särskilt många i förhållande till det stora antal bensinanläggningar som man nu fruktar skall försvinna – bortåt 1 000 enligt SPK:s undersökning.

Jag frågar mig vilken beredskap regeringen har för att motverka den här ökande nedläggningen. Tänker regeringen på dessa förhållanden i budgetarbetet för 1984/85? Glesbygden behöver stärkas – det tror jag att också statsrådet Peterson kan hålla med om.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:1

Anf. 10 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Karl-Erik Häll har hemställt att jag skall vänta med att besvara hans interpellation om förbud mot kasein i flytspackel, m. m., trots att svaret därmed inte kommer att lämnas inom den föreskrivna tiden. Jag avser därför att besvara interpellationen den 11 november 1983.

8 § Svar på fråga 1983/84:84 om bättre kostnadskontroll vid den statliga bostadslångivningen

Anf. 11 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Oskar Lindkvist har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att uppnå bättre kostnadskontroll av den statliga bostadslångivningen.

Jag är givetvis beredd att vidta alla de åtgärder som behövs för att förhindra att någon får större statliga bostadslån än vad som är avsett med hänsyn till ombyggnadskostnaden. Bostadsstyrelsen kommer i mitten av november att lämna en redogörelse till regeringen för de åtgärder som styrelsen anser behöver vidtas för att uppnå en bättre kostnadskontroll.

I den kommande budgetpropositionen tänker jag återkomma till frågan

och lämna en redogörelse för vad styrelsen avser att göra och för mina egna överväganden och förslag för att nå en bättre kostnadskontroll.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 12 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret på min fråga.

Orsaken till frågan är en undersökning som är utförd av länsbostadsnämnden i Göteborg. Undersökningen avsåg dels uppgivna ombyggnadskostnader vid slutliga ansökningar om bostadslån, dels uppgifter i deklarationer till skattemyndigheterna. Elva ombyggnadsärenden omfattades av undersökningen. Endast i tre av dessa ärenden stämde de uppgivna kostnaderna. I övriga åtta ärenden fanns det differenser, och inom denna grupp redovisades differens på ända upp till 250 %.

Undersökningen är självfallet ett bra initiativ av länsbostadsnämnden i Göteborg. Det är ju kränkande för det allmänna rättsmedvetandet att byggare försöker ta upp för höga lån och får kraftiga räntesubventioner, som hamnar i företagens "vinstficka". Något måste ske som eliminerar dessa möjligheter. Jag utgår ifrån att länsbostadsnämnderna gör motsvarande efterhandskontroller för att få besked om händelserna i Göteborg är en engångsföreteelse. Länsbostadsdirektörer som jag talat med befarar att liknande fall kan ha inträffat även på andra håll i landet.

Det är bra att bostadsministern ser synnerligen seriöst på denna fråga. Om jag uppfattade svaret rätt, skall alla erforderliga åtgärder vidtas för att uppnå bättre kostnadskontroll. Bostadsstyrelsen skall, heter det i svaret, inge förslag till regeringen, och i budgetpropositionen i januari 1984 får vi se de mer konkreta resultaten av detta ärende. Jag är självfallet nöjd med den reaktion som bostadsministern gett uttryck för.

Genom publiceringen och uppmärksamheten i massmedia av Göteborgsundersökningen får man hoppas att denna undersökning också har fått en preventiv verkan. Det finns länsbostadsnämnder som erfarit att byggare plötsligt har upptäckt fel i sina uppgifter i ingivna låneansökningar för bostadslån. De har återtagit sina ansökningar för överarbetning. Det kan ge bra resultat – jag kan nämna den byggare som upptäckte att de uppgivna ombyggnadskostnaderna skulle stanna på 3 miljoner i stället för uppgivna 4 miljoner. Det finns även andra exempel som pekar på vikten av en bättre kostnadskontroll.

Jag utgår ifrån att regeringens förslag till åtgärder också innefattar en större rättsverkan för dem som undertecknar ansökan om bostadslån, så att fortsatta försök att bedra skattebetalarna kommer att leda till rättsliga åtgärder.

Anf. 13 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag vill gärna betyga Oskar Lindkvist att jag är djupt oroad för att inte säga upprörd över en del av de uppgifter som har framkommit och

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

Om bättre kostnadskontroll vid den statliga bostadslångivningen

att vi inom departementet med djupaste allvar ser på dessa frågor. Inom departementet överväger vi olika åtgärder, som skall medföra att överdrivna kostnader i fortsättningen inte skall kunna redovisas på det sätt som nu förekommit och att vi skall få en tillfredsställande kontroll. En av de åtgärder som vi överväger är att vid utbetalning av lån, inte minst i samband med ombyggnader, kräva intyg från auktoriserad revisor att kostnaden i låncansökan överensstämmer med den verkliga kostnaden. Men vi överväger också andra medel och andra metoder. Vi kommer dessutom att vidta erforderliga ändringar i författningarna i syfte att se till att man inte på det här sättet ostraffat kan lämna felaktiga uppgifter, som leder till stor ekonomisk vinning för den enskilde.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:101 om villabeskattningen

Anf. 14 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Knut Billing har frågat mig om förslag om ny småhusbeskattning kommer att föreläggas riksdagen och, om så är fallet, vilka motiven är härför. Billing ställer frågan med hänvisning till bl. a. uppgifter i massmedia.

Regeringen redovisade i går i proposition 1983/84:40 om ekonomisk-politiska åtgärder (bil. 9) huvuddragen för en allmän fastighetsskatt. Ett lagförslag om en sådan skatt avses föreläggas riksdagen under år 1984, så att den kan träda i kraft den 1 januari 1985.

Fastighetsskatten bör, till skillnad från nuvarande hyreshusavgift, omfatta samtliga hyreshus, således även hotell- och restaurangbyggnader, saneringsbyggnader och obebyggd tomtmark för hyreshus. Vidare bör skatten omfatta småhus samt tomtmark för dessa, bostadsbyggnad på jordbruksfastighet samt vissa exploateringsfastigheter.

Beträffande industrifastigheter krävs ytterligare överväganden.

Fastighetsskatten behövs för att åstadkomma en nödvändig och rättvis omfördelning inom bostadssektorn. Den omfördelning som skatten och räntebidragssystemet tillsammans åstadkommer berör alla boende rättvist, oavsett när deras bostad är uppförd, hur den är finansierad och vilken besittningsform som föreligger.

Anf. 15 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Den här frågan har diskuterats tidigare i kammaren och löften har utfästs. I en interpellationsdebatt i mars sade Hans Gustafsson att frågan först skulle studeras av den bostadspolitiska kommittén, och han var ganska irriterad över att bl. a. Rolf Dahlberg hade ställt frågor härom i riksdagen. Han sade att vi skall avvakta utredningen och därefter se vad som skall göras. Det är bakgrunden till att jag ställde frågan när det började dyka upp information i massmedia.

I sitt svar säger bostadsministern att fastighetsskatten behövs för att

åstadkomma en nödvändig och rättvis omfördelning på bostadssektorn. Vilken omfördelning? Det blir främst småhusägare och jordbrukare som drabbas. Har de varit särskilt gynnade tidigare? Varför skall de grupperna drabbas? Det skulle vara intressant att få en förklaring av bostadsministern.

Efter att ha sett det här svaret och den proposition som har förelagts riksdagen kan man konstatera att socialdemokraterna inte är att lita på. De står inte vid sitt ord. Mönstret från debatterna om pensionerna känns igen. Och de som skall drabbas är alla de som har köpt eller byggt sitt eget hem, som har sparat och gnetat och erlagt för sin tid höga och osubventionerade räntor, som ofta har amorterat en stor del av lånen för att på äldre dagar få en låg boendekostnad, som med sparmedel eller nya lån har underhållit och reparerat sina hus.

I Storstockholm – jag tar det exemplet eftersom jag bor där själv – ligger fastighetstaxeringsvärdet runt 400 000 kr. Och det gäller högst ordinära småhus. Den aviserade skatten innebär en extra kostnad på 2 000 kr. För att betala en skatt på 2 000 kr. krävs en inkomstökning på 4 000 kr., om vi räknar med en marginalsatt på endast 50 %. LO presenterade nyligen sina lönekrav för nästa år. Ca 500 kr. i månaden var kravet. Resultatet får vi veta någon gång nästa år, men hela löneökningen går kanske åt för att betala bara denna nya skatt.

Den aviserade nya småhusskatten kommer med all sannolikhet att innebära att än fler än i dag måste sälja, vilket leder till prisfall på en sedan länge orolig småhusmarknad. Jag vet inte om socialdemokraterna funderar över de bostadspolitiska effekterna av den nya skatten. Antagligen gör de inte det. Gunnar Sträng sade en gång: "Egnahemmarna är vårt folk." Men det var mycket länge sedan.

Anf. 16 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag hoppas att Knut Billing inte är lika slarvig med sina uppgifter i andra debatter som han var i denna, när han gjorde gällande att jag i kammaren har sagt att det inte skulle bli någon avgift på villor.

Knut Billing refererar till debatten den 4 mars mellan Rolf Dahlberg, Kerstin Ekman och mig. Om man läser protokollet finner man att det utmärkande för den debatten var ideliga klagomål från Rolf Dahlberg för att jag inte ville uttala mig. Han sade: "Bostadsministern är egentligen väldigt fåordig och oprecis i detta svar, och jag får en känsla av att bostadsministern är besvärad av mina frågor."

Kerstin Ekman sade: "Jag instämmer med Rolf Dahlberg i att det besked som bostadsministern gett på frågan om småhusavgift är diffust. I och med att bostadsministern inte avvisar tankarna på att införa en småhusavgift måste det vara rimligt att konstatera att regeringen inte heller är främmande för att införa en särskild avgift på landets småhus."

Hur kan man ta detta till intäkt för att påstå att jag i riksdagen har lovat att det inte skulle bli några småhusavgifter?

Beträffande frågan om omfördelningen, som Knut Billing tog upp, ligger det till på det sättet att genom de borgerliga regeringarnas beslut, som

genomdrevs i riksdagen, har man ständigt trappat upp räntorna för de människor som har byggt under de senaste åren med statliga bostadslån. Under perioden 1981–1985 har man trappat upp kostnaderna motsvarande 45 kr. per kvadratmeter för småhus med statligt lån som är byggda 1980–1982, 47 kr. för dem som är byggda 1975–1979, 40 kr. för dem som är byggda 1958–1974. Då kände ni inte något samvetsqual för dem som har byggt med höga kostnader i inflationstider. På dem har ni lagt på ytterligare bördor. Men dem som har byggt då det var något så när billigt och har låga bostadskostnader har ni inte velat ha med i diskussionen. Vad vi gör nu är att vi inför en fastighetsskatt, som motsvarar en kostnad på 8–12 kr. per kvadratmeter i stället för de 35–40 kr. som ni införde.

Anf. 17 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Eftersom Hans Gustafsson refererar till debatten den 4 mars, skall jag också göra det. Då sade Hans Gustafsson bl. a.: "Både frågan om avgiften och frågan om andra finansieringssystem via realbeskattning, reallån och liknande ting ingår i er utredningsuppgift." Då syftade han bl. a. på Rolf Dahlberg. Han fortsätter: "Jag tycker att det är ganska konstigt att ni – som parlamentariker som själva sitter i utredningen – begär att jag skall gå upp här och säga att jag redan bestämt hur det skall bli. Det är ju ni som har fått i uppgift att undersöka detta. Jag hoppas att ni fullgör den uppgiften med intresse och att vi kan få fram goda synpunkter som så småningom kan läggas till grund för ett beslut."

Detta sade Hans Gustafsson. Det betyder att Hans Gustafsson var beredd att låta denna utredning se på frågan och komma fram till förslag. I dag ser vi någonting annat. Hans Gustafsson kör över utredningen och struntar i att invänta vad utredningen kommer fram till i fråga om en samlad bostadspolitisk bedömning. I stället kommer han stickande nu med ett förslag som är inriktat på en viss grupp boende. Bostadsministern försvarar sig med att säga: Denna grupp har det så bra att den kan bära ökade kostnader. Hur underbygger Hans Gustafsson detta? Vad har han för stöd för detta över huvud taget? Ingenting alls! Dessa människor har haft osubventionerade lån, de har sparat och gjort en insats. Är det därför som de skall straffas? De som har subventionerade lån skall tydligen få ännu mera, medan de som inte har haft det och som amorterat sina bostadslån, reparerat sina hus, underhållit dem väl och vårdat ett bostadskapital skall bestraffas. Är det socialistisk bostadspolitik?

Anf. 18 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det vore mycket bra om Knut Billing, när han skall föra en diskussion, åberopade vad jag verkligen har sagt. Jag har inte sagt att de villaägare som inte har statliga lån har det bra. Det finns många bland dem som kämpar hårt för att klara sin bostadskostnad, precis som de som bor i hyreshus och bostadsrättshus. Jag har bara påpekat att när ni hade regeringsmakten och majoritet i riksdagen lade ni på dem som hade statligt belånade småhus 40 kr. per kvadratmeter i ökade

kostnader, medan de som hade byggt sina hus på en tid då det var något så när billigt inte behövde vara med och delta i denna omfördelning av kostnaderna. Detta är den faktiskt föreliggande omständighet som Knut Billing inte kan komma förbi.

Knut Billing läste upp vad som bl. a. sades i debatten den 4 mars. Rolf Dahlberg och Kerstin Ekman, som båda sitter i bostadskommittén, ville att jag i riksdagen skulle tala om vilket slutresultat bostadskommittén skulle komma fram till. Det tyckte jag var för mycket begärt. Bostadskommittén har fortfarande kvar sin uppgift, att undersöka hur vi skall få neutralitet mellan olika upplåtelseformer. Den arbetar för fullt och behöver inte avstå från att arbeta vidare på grund av att det nu läggs fram ett förslag om en allmän fastighetsskatt. Knut Billing påstår att denna skatt bara drabbar villaägare, men den drabbar även hyresgäster, bostadsrättshavare, alla. Skillnaden är att villaägare bara behöver betala på tredjedelen av taxeringsvärdet.

Anf. 19 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Hans Gustafsson säger att riksdagen tidigare beslutat om att trappa upp räntorna för den statligt belånade nyare produktionen på småhussidan. Det är riktigt. Det är också riktigt att även socialdemokraterna har velat göra detta. Hans Gustafsson måste mena att de grupper som nu föreslås bli drabbade kommit så lindrigt undan att de nu kan utsättas för detta. Det måste vara kontentan – att, eftersom andra har fått ökade bördor, dessa småhusgrupper nu måste drabbas för att rättvisa skall uppstå. Det måste vara den enkla sanning som ligger bakom socialdemokraternas förslag.

Bostadsministern säger att detta drabbar även hyresgäster. Men hyreshusavgiften – som ni införde – skall ju avskaffas. När det gäller den totala effekten på skatten drabbas alltså enbart de berörda småhusägarna.

Anf. 20 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Till skillnad från moderaterna försöker vi föra en rättvis politik. Kan Knut Billing tala om för mig vad det finns för objektiva skäl för att de som har byggt sina hus under den senaste tioårsperioden – med dess höga räntor och höga byggkostnader – år efter år genom borgerliga beslut i riksdagen skall få sina kostnader ökade upp till 5 000 kr. om året, medan de andra, som har byggt på 1950- och 1960-talen, när husen var billiga, inte skall få vara med i denna omfördelning av kostnaderna?

Ett belysande exempel på den inställning Knut Billing har är att han säger att hyresgästerna redan har fått en avgift på 2 % och därmed inte är berörda av detta. Det är ju också ett rättviseresonemang: om man är hyresgäst eller bostadsrättshavare, då skulle man ha råd att betala in till statskassan – vilket också var ett borgerligt förslag – 2 % av taxeringsvärdet, men om man bor i småhus och får en så måttlig ökning som det är fråga om här, då skulle det vara påfrestande.

Dessutom vill jag påpeka att vi har tagit hänsyn genom att alla de som har

köpt hus under den senaste sjuårsperioden och fått betala mycket för dem, blir befriade från fastighetsavgift.

Anf. 21 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Hyreshusavgiften infördes – det framgår också av den senaste propositionen – för att förhindra att vissa fastighetsägare skulle göra sig oskäligen vinster. Det var motivet. Grunden för det var att man från socialdemokratisk sida trappade upp räntorna för den berörda kategorien bostäder.

När det gäller ägare till de nyare småhusen: Bostadsministern talar om en borgerlig bostadspolitik. Ja, moderat bostadspolitik innebär att full avdragsrätt skall bibehållas, och med full avdragsrätt är en upptrappning i subventionssystemet i högsta grad rimlig och belastar inte dessa småhusägare alltför hårt.

Dessutom är det väl de grupper som vi talar om, de som inte har några subventioner, som har fått bära lasset under årens lopp – och det är dessa människor som bostadsministern nu vill klämma åt.

Anf. 22 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Nej, det är faktiskt inte så. Knut Billing, utan de som har fått bära lasset är de som byggt statligt belånade villor under senare år, som ni ständigt höjt kostnaderna för. Övriga villaägare har haft förmånen av underskottsavdrag och skall få behålla förmånen av underskottsavdrag. Vi inför nu en allmän fastighetsavgift, där de som har byggt eller köpt hus under de senare åren befrias och de andra får betala på tredjedelen av taxeringsvärdet.

Det är klart att detta känns påfrestande för folk – vem vill påstå något annat? Men det viktigaste och bästa som vi kan göra i vårt samhälle, både för villaägare och hyresgäster, är att få ordning på vår ekonomi, få fart på hjulen igen, få ner budgetunderskottet och inflationen. Detta måste vi medverka till allihop i det här landet, oavsett om vi bor i hyreshus eller villor. Vi måste återställa landets ekonomi, efter mångårigt förfall, så att vi kan klara framtiden, tryggheten och välfärden i samhället.

Anf. 23 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Det är uppenbart att bostadsministern inte vet vad han talar om. Ett nyproducerat, statligt belånat småhus har nämligen en årlig subvention på ca 40 000 kr. Människor med sådana hus får en boendekostnad på ca 2 500 kr. De skulle alltså enligt bostadsministern vara de som är oerhört drabbade, medan de som har hus som kanske är 30 år, har haft osubventionerade lån och betalat dem dyrt och som har tvingats reparera sina bostäder genom att låna upp pengar på marknaden utan några subventioner, de skulle alltså vara de som har det bra. Gå ut och studera verkligheten, herr bostadsminister!

Jag kan hålla med om att det vore nyttigt om vi fick en bättre ekonomi, men era förslag till att förbättra ekonomin innebär ständigt ökade avgifter och ständigt högre och nya skatter.

Anf. 24 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag tror faktiskt, Knut Billing, att vi kan låta dem som bor i husen avgöra hur situationen är. Det skulle vara intressant att höra om de som bor i statligt belånade villor uppförda under 1980-talet tycker att de är så våldsamt gynnade, att de har en situation som är långt bättre än de som byggde sina villor på 1950- och 1960-talen har.

Knut Billings beskrivning av subventionsförfarandet är lika bristfällig som allt annat han säger. Räntan på villalånen trappas upp med 0,5 % om året. Dessutom finns en extra upptrappning som beslutades av den borgerliga riksdagsmajoriteten. Dessa villaägare hamnar snabbt i en påfrestande situation. Vi har också försökt ta hänsyn till dem som får köpa sina hus dyrt, har höga räntekostnader och dåliga lån. Jag undrar om det är Knut Billing som har tappat kontakten med verkligheten.

Anf. 25 KNU T BILLING (m):

Herr talman! Nej, det är nog inte så. Jag undrar om bostadsministern bestrider mitt påstående om att en nyuppförd villa, kedjehus eller radhus har en subvention av den storlek som jag talade om. Att den ränta som skall erläggas ökar varje år är helt klart. Det är också helt klart att räntan är uppe i marknadsränta strax efter tio år. Men de har en mycket kraftig subventionering under de första åren. Det innebär en mycket stor belastning på statsbudgeten. Detta förhållande är också ett av de motiv som anförs hela tiden.

Men de vi här talar om, bostadsministern, är de som aldrig har haft subventioner och som ständigt får svara för hela fastighetsunderhållet. De har ständigt fått klara det ROT-program som bostadsministern talar så varmt för genom att låna i bank till gällande marknadsränta. De har således varit väldigt gynnade enligt den socialdemokratiska synen på bostadspolitiken.

Anf. 26 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Inte heller den beskrivningen är korrekt. Det finns ju väldigt många bland dem som inte nu har statliga lån med räntegaranti som ändå har byggt sina hus i tidigare skeden med statliga lån och har fått räntan upptrappad.

Om man skall jämföra kostnaden mellan olika kategorier, kan man väl inte, Knut Billing, inskränka sig till ett år. Man måste väl ändå tänka sig att de som skaffar sig hus har tänkt att bo där under betydligt längre tid. De drabbas därigenom av betydligt större kostnader. Dessutom utgjorde redan i början av 1960-talet byggnadskostnaden för en villa 1 000 kr. per kvadratmeter, medan kostnaden i dag ligger över 5 000 kr. per kvadratmeter vilket i sin tur leder till en kraftig kostnadsökning.

Anf. 27 KNU T BILLING (m):

Herr talman! Den sista uppgiften är alldeles riktig, men bostadsministern glömde tala om vad en medelinkomst var på den tiden och hur skattesystemet var på den tiden. Man kan ju inte bortse från alla dessa faktorer och bara ta hänsyn till en enda aspekt.

Av denna debatt kan man slå fast att socialdemokraterna anser att den grupp som skall drabbas av den nya skatten – dvs. jordbrukare, fritidshusägare osv. som har äldre men ändå relativt nya småhus – enligt socialdemokratisk terminologi har varit gynnade i jämförelse med andra grupper. Nu skall detta upphöra; nu skall regeringen klämma åt dem.

Anf. 28 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Visserligen är det sant, Knut Billing, att medelinkomsten var lägre när de byggde huset, men nu är det faktiskt så att de betalar den byggnadskostnad som var låg när medelinkomsten var låg med dagens medelinkomst. Därmed måste de väl ha en bättre situation än dem som med samma medelinkomst bygger ett hus i dag som kostar 5 000 kr. per kvadratmeter. Jag tycker att Knut Billings resonemang är så ologiskt att det verkligen är förvånande.

Vidare säger Knut Billing att socialdemokraterna anser att de villaägare som tidigare bara – och det är inte så bara – har haft subvention genom underskottsavdrag nu kan bära kostnaden. Jag har sagt till Knut Billing att jag förstår att det är många även i denna grupp som – precis som hyresgäster och bostadsrättshavare – kämpar för livet för att klara sina bostadskostnader. Det är inte detta frågan gäller.

Knut Billing säger att socialdemokratin anser att det är denna grupp som kan bära kostnaderna. Nej, Knut Billing, vi anser att vi alla som medborgare i det här landet har ett ansvar för att återställa en sund ekonomi, för att få ordning och reda i Sverige igen efter år av förfall. Detta får vi alla, i förhållande till ekonomisk bärkraft, hjälpas åt med.

Anf. 29 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Det är därför som den här gruppen får bära denna ekonomiska belastning, och det är därför som socialdemokraterna ständigt lägger fram förslag om nya och höjda skatter i stället för att vidta besparingsåtgärder.

Detta är vad den socialdemokratiska politiken innebär: Öka bördorna – ständigt nya och högre skatter!

Anf. 30 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag är ledsen över att behöva ta kammarens tid i anspråk, men jag tycker att det som Knut Billing säger är så belysande för den moderata hållningen i det här sammanhanget.

Knut Billing har nu talat sig varm för hur svårt det är för villaägare som drabbas av den här avgiften på 90 kr. i månaden att bära denna kostnad. Jag har inte hört Knut Billing säga ett dyft om de 2,5 miljonerna hyresgäster och bostadsrättshavare som – ofta med låga inkomster och utan underskottsavdrag – får bära samma kostnad. Har Knut Billing inte någon som helst känsla för dem? Det har jag, och jag har därför samtidigt föreslagit att bostadsbidragen kraftigt skall höjas för alla barnfamiljer som har sådana inkomst- och bostadsförhållanden som gör att de kan få bostadsbidrag.

Anf. 31 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Jo, det har jag visst, Hans Gustafsson, och vi moderater sade också nej till hyreshusavgiften. Vi ville inte ha denna nya skatt, som innebar ökade pålagor. Har Hans Gustafsson glömt det? Det var ni som ville införa hyreshusavgiften.

Nu säger ni att som en konsekvens av att kostnaderna ökat för hyresgästerna skall de också ökas för småhusägarna. Det är er politik.

Jag vill påpeka att det är fel att säga att det är fråga om 90 kr. i månaden. Tag som exempel ett taxeringsvärde på 400 000 kr. Då blir det en extra skatt på 2 000 kr., och det behövs med 50 % marginalskatt en löneökning på 4 000 kr., eller 333 kr. i månaden, för att klara bara denna pålaga.

Anf. 32 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det sista herr Billing sade var i och för sig något så när korrekt.

Det är emellertid så, Knut Billing, att av 1,5 miljoner villor är det endast 37 000 som har ett taxeringsvärde över 400 000 kr. Två tredjedelar av dem ligger i Stockholmsregionen, och jag förmodar att en del av dem ligger i Lidingö, Danderyd och liknande områden.

De kommer upp i kostnader på 155 kr. i månaden. Det är ingenting att glädjas över, men det är nödvändigt att vi hjälps åt om vi skall kunna komma till rätta med vår ekonomi, och detta måste ske på ett fördelningspolitiskt anständigt sätt.

Anf. 33 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Det är inte så, Hans Gustafsson, att de hus som jag talar om ligger i Lidingö. De ligger i hela Storstockholmsområdet.

Det jag nämnt är ett normalt taxeringsvärde, men vi kan gå ner till 300 000 kr., om det gör Hans Gustafsson gladare. Det blir fortfarande så, att vi hamnar långt ifrån era 90 kr. i månaden.

Ni försöker ständigt slå blå dunster i ögonen på folket när det gäller vad era skatteförslag innebär.

Anf. 34 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Om man vill gå ner till ett taxeringsvärde på 300 000 kr., som Knut Billing talade om, så blir det fråga om ytterligare 79 000 villor utöver de 37 000 jag tidigare nämnde. Av 1,5 miljoner villor är det 80 000–90 000 som har ett taxeringsvärde på över 300 000 kr. Det är klart att för dessa villaägare blir avgiften högre än 90 kr. per månad.

Det är emellertid så beskrivet i propositionen – och Knut Billing kan ju försöka jäva det – att med den avgift som föreslås och räknat på det genomsnittliga taxeringsvärdet på de svenska fastigheterna, kommer avgiften att ligga kring 90 kr. i månaden i genomsnitt.

Anf. 35 KNUT BILLING (m):

Herr talman! 90 kr. i månaden är alltså enligt bostadsministern ganska försumbart!

Anf. 36 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det vore roligare att resonera med Knut Billing om han försökte lyssna på vad jag säde. Jag har åtskilliga gånger sagt att jag kan förstå att det finns många bland dem som får betala 90 kr. som kämpar hårt för att klara sin bostadskostnad. Det finns det också bland hyresgästerna, som både 1983 och 1984 kommer att ha fått betala den här kostnaden.

Anf. 37 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Man undrar om bostadsministern alls har funderat över om det inte hade varit betydligt bättre och enklare och framför allt mycket fördelaktigare att förelägga riksdagen förslag om avskaffande av den orättfärdiga hyreshusavgiften. Med det rättviseresonemang som bostadsministern anser nödvändigt hade han därmed sluppit att lägga fram ett förslag till en ny småhusbeskattning. Varför inte ta bort den orättfärdiga hyreshus-skatten i stället? Det vore mycket bättre!

Anf. 38 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det var just med en sådan politik som Sveriges ekonomi kördes i sank. Nog hade jag tyckt att det hade varit bra, om det varit så enkelt att vi kunnat ta bort 1,6 miljarder från statsbudgeten och säga: Det spelar ingen roll. Inte tycker jag det är roligt att lägga avgifter på fastighetsägare. Men vi har ett ansvar för att sanera landets ekonomi. Knut Billing vill göra det genom att i stället ta bort bostadssubventionerna – det är ju det ni moderater föreslår i stället! Ni vill att de som sitter med statligt belånade villor och hyreshus skall få kraftigt höjda kostnader.

Anf. 39 KNUT BILLING (m):

Herr talman! Det är riktigt att vi föreslår att man skall minska bostadssubventionerna, att man skall kraftigt sänka marginalsatserna och att man skall bibehålla avdragsrätten. Vi tror att man genom dessa åtgärder sammantagna skulle ha stora förutsättningar att med besparingar få Sverige på fötter i stället för att genom ständigt ökade skatter och pålagor försöka få Sveriges hjul att rulla. Det är dömt att misslyckas, Hans Gustafsson.

Anf. 40 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag förstår att moderaterna, och också Knut Billing, har den uppfattningen. Jag förstår att ni verkligen tror att ni har rätt. Men erfarenheterna visar att ni har kapitalt fel. Det var när ni försökte bedriva den politiken som det gick åt skogen med landets ekonomi.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:90 om uttalande rörande förvaring i Sverige av utländskt kärnkraftsavfall

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

Anf. 41 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Olof Johansson har frågat mig

1. om min kommentar till ett uttalande nyligen av generaldirektören för Internationella atomenergiorganet, IAEA, innebär att regeringen inte är beredd att acceptera någon som helst förvaring av utländskt kärnkraftsavfall inkl. plutonium i svensk berggrund,

2. om någon svensk myndighet, Vattenfall, projekt Kärnbränslesäkerhet, KBS, inom halvstatliga Svensk Kärnbränsleförsörjning, SKBF, eller annat organ med offentligt ansvar är inblandat i IAEA-chefens planer,

3. om regeringen kommer att officiellt protestera till det internationella atomenergiorganet i Wien med anledning av IAEA-chefens uttalanden, och

4. om regeringen anser att de nu avslöjade planerna från IAEA-chefen bör påverka det förslag till ny atomlagstiftning som f. n. förbereds.

Som jag tidigare i annat sammanhang uttalat tar regeringen bestämt avstånd från tanken att Sverige skulle åta sig att lagra andra länders kärnavfall.

Ingen av de svenska myndigheterna med ansvar inom kärnenergiområdet har, enligt vad jag har inhämtat, medverkat i några som helst planer på slutförvaring av utländskt kärnbränsleavfall i Sverige. Den svenska regeringens uppfattning i fråga om förvaring i Sverige av kärnbränsleavfall från andra länder har jag redan framfört till IAEA:s generaldirektör.

Regeringen anser inte att det förslag till ny atomlagstiftning som den inom kort kommer att förelägga riksdagen bör påverkas av de aktuella uttalandena. Lagförslaget bygger på principen att de svenska anläggningsinnehavarna skall ta ansvar för sitt eget kärnavfall. Genom den nya lagen kommer tillstånd att krävas för införsel av bl. a. kärnavfall. Härigenom får regeringen möjlighet att förhindra att utländskt kärnavfall blir förvarat i Sverige.

Anf. 42 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Först vill jag tacka energiministern för svaret på de frågor som jag har ställt. Bakgrunden är välkänd: de upprörande uttalanden som har gjorts av IAEA:s generaldirektör om bl. a. Sverige såsom lämplig mottagare av kärnkraftsavfall från andra länder för slutförvaring i den svenska berggrunden. Det land som i en folkomröstning har beslutat att kärnkraften skall avvecklas bl. a. med hänsyn till avfall och säkerhet skulle alltså bli sopstation för internationellt atomavfall – därtill på rekommendation av en person, som här i Sverige deltog i folkomröstningen men som uppenbarligen inte respekterar dess resultat: avveckling av kärnkraften.

En person i den position som IAEA:s generaldirektör innehar kan naturligtvis inte göra sådana här uttalanden såsom privatperson. De är utomordentligt intressanta för en internationell publik, för att inte tala om dem som vill bli av med sitt atomavfall på enklast möjliga sätt.

Många människor har blivit djupt upprörda över IAEA-chefens uttalan-

Om uttalande rörande förvaring i Sverige av utländskt kärnkraftsavfall

Om uttalande rörande förvaring i Sverige av utländskt kärnkraftsavfall

den. Jag tillhör dem, även om jag inte har så många illusioner kvar när det gäller kärnkraftens "hökar" och kampanjmakare. Det är naturligtvis bra att energiministern så klart preciserar regeringens uppfattning i denna fråga som jag uppfattar att hon gör i dagens svar till mig.

När det gäller den första frågan berörde jag i och för sig ytterligare en sak, nämligen ett uttalande från en av energiministerns medarbetare angående den internationella plutoniumhanteringen – plutonium som då ofta inte definieras i förhållande till avfallet. Den delen av min fråga har Birgitta Dahl inte svarat på. Jag kanske kunde få ett klarläggande på den punkten.

Det är också bra att energiministern betonar varje lands eget ansvar för sitt avfall. Detta ansvar kan som alla vet fullföljas på olika sätt. En del anser att man har fullföljt sitt ansvar bara man betalar. Bortsett från plutoniumfrågan tycker jag dock att svaret i denna del är tillfredsställande.

IAEA-chefens uttalande kom dock i nära anslutning till att den svenska regeringen deklarerade att den vill inskränka vetorätten enligt 136 a § byggnadslagen. Detta gör denna sak ett steg allvarigare. Vill man starta en försäljningskampanj för det svenska urberget, är det en händelse som ser ut som en tanke. Bl. a. därför har ni i regeringen alla skäl i världen att vara utomordentligt klara och definitiva i era ställningstaganden.

I min fjärde fråga har jag tagit upp effekterna på det förslag till ny atomlagstiftning som vi så småningom skall behandla. Jag vill där göra ett konstaterande. Det tillstånd som nämns såsom en förutsättning för införsel av kärnkraftsavfall kan som bekant antingen medges eller vägras. Klarheten ökar, om man på den punkten i lagen anger vilken inställning man har.

Anf. 43 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag utgår från att vi båda diskuterar denna fråga med utgångspunkt i en gemensam grundinställning. Jag kan betyga att jag mycket noggrant har gått igenom situationen för att försäkra mig om att det inte finns någon grund för misstankar om planer eller samarbete som regeringen inte känner till. Det enda som jag därvid har hittat är att det faktiskt år 1981 på regeringsnivå fördes diskussioner mellan Sverige och Finland om att Sverige skulle ta emot finskt kärnbränsleavfall för förvaring i Sverige.

I ett pressmeddelande den 20 februari 1981 konstaterar den svenske energiministern Carl Axel Petri och den finske handels- och industriministern Ulf Sundkvist att ett fortsatt samarbete mellan de båda nordiska länderna på kärnkraftsområdet är naturligt. Inget hinder föreligger mot att förhandlingar om detta slags samarbete förs mellan de två företagen. Om avtal träffas om lagring av använt finskt kärnbränsle i CLAB, i Oskarshamn alltså, bör också den finska och den svenska regeringen för sin del säkerställa ett fullföljande av avtalet, och man talar om att regeringarna bör överenskomma de villkor som därvid skall gälla.

Det är, herr talman, det enda som har skett på det här området. Jag har försäkrat mig om att den frågan är förd ur vägen och inte längre aktuell. Jag vill försäkra att den tillståndsprövning som den nya lagen ger möjlighet till, som inte finns f. n., kommer att användas för att se till att vi inte tar emot utländskt avfall i Sverige.

Anf. 44 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det kan ju i och för sig vara intressant att diskutera en annan fråga än den som jag har ställt. Den energiministern tar upp gäller inte slutförvaring i svensk berggrund och har aldrig avsett detta, och det vet Birgitta Dahl mycket väl. Däremot är det viktigt att direkt i det här sammanhanget klara ut plutoniumfrågan. En av Birgitta Dahls egna medarbetare har uttalat sig ganska tydligt om ett internationellt samarbete.

Sedan har då Birgitta Dahl gjort en undersökning av vad som sagts i den här frågan tidigare. Hon har tydligen inte sett uttalanden från representanter för den s. k. Stripa Mine Service, ett internationellt samarbete som är uppbackat av OECD och därmed flera av de stora länderna i västvärlden. Informationschefen för det projektet säger enligt Östersunds-Posten den 1 oktober: "Visst skulle vi kunna ta emot utbränt kärnbränsle från andra länder för slutförvaring."

Så inte är tanken om slutförvaring främmande – för att uttrycka det försiktigt. Här gäller det slutförvaring av högaktivt avfall i svensk berggrund. Och det var detta som IAEA-chefens uttalande gällde.

Sedan tror jag att Birgitta Dahl och jag är lika tacksamma för att inte CLAB eller något mellanlager blir aktuellt för finländskt avfall.

Till sist skulle jag vilja säga att min avsikt inte har varit att försöka "komma åt" regeringen i det här fallet. Anledningen vet vi båda: internationella makthavare som gör uttalanden får inte stå oemotsagda, när man inte delar deras mening. Det skapar problem för framtiden och öppnar oss för utpressning från olika håll.

Anf. 45 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Anledningen till att jag kom in på den fråga som aktualiserades under regeringen Fälldins tid är ju att jag mycket noggrant har gått igenom vad som eventuellt kunde ha förevarit för att försäkra mig om att det inte fanns någon hund begraven. Jag har redovisat vad jag hittat – det har förekommit en enda gång, och frågan är numera avförd från dagordningen.

Beträffande plutoniumfrågan vill jag klart säga ifrån att det i en tidning förekom ett felcitat av en av mina medarbetare, som hade redovisat att det förekommer ett internationellt samarbete kring plutoniumfrågan i icke-spridningssyfte och att Sverige deltar aktivt i detta för att skynda på arbetet från icke-spridningssynpunkt.

Eftersom det uttalandet blev felaktigt citerat, gick jag omedelbart ut och förklarade att det inte var tal om att ta emot plutonium i Sverige, och jag tror nog att Olof Johansson läste även den tidningsartikeln.

Anf. 46 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är värdefullt att Birgitta Dahl också i plutoniumfrågan klarar ut att det var ett felcitat. Men jag skulle bra gärna vilja höra vad det internationella samarbete kring plutonium som regeringen uppenbarligen håller på med egentligen syftar till, för att kunna själv bedöma vilka konsekvenser som det kan få, bl. a. ur förvaringssynpunkt.

Om uttalande rörande förvaring i Sverige av utländskt kärnkraftsavfall

När det gäller den officiella protesten sade Birgitta Dahl i sitt svar att hon har talat om för vederbörande i Wien vad den svenska regeringen tycker. Det är ju bra. Skulle det göras en officiell protest borde den varit gjord vid detta laget, och där har jag väl i stort sett givit upp hoppet. Det kanske skulle upplevts som pinsamt för den svenska regeringen att protestera mot den svenska IAEA-chefen, dock än mer för adressaten än för avsändaren. Uttalandet var tillräckligt anmärkningsvärt för att förtjäna en sådan markering.

Anf. 47 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! För det första: Plutoniumarbetet internationellt sker uteslutande i syfte att skärpa kontrollen av plutoniumhanteringen. Det är ett ansvar som Sverige har att bedriva det arbetet.

För det andra – och det har jag inte svarat på tidigare: Stripa-projektet är uteslutande ett forskningsprojekt och ingenting annat. Där förekommer internationellt samarbete.

Jag kan inte kontrollera vad varje enskild person i något sammanhang säger, men jag har kontrollerat att varken något av de statliga organen på detta område eller SKBF deltar i något som helst samarbete som ens avlägset skulle kunna syfta till förvaring i Sverige av utländskt avfall.

För det tredje: Det råder inte något som helst tvivel om att jag talade officiellt, på den svenska regeringens vägnar, med generaldirektören i IAEA när jag framförde våra åsikter.

Anf. 48 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är bra att det också sägs ifrån att Stripa är ett forsknings- och utvecklingsprojekt. Men just förekomsten av internationellt samarbete när det gäller slutlig förvaring i berggrunden är naturligtvis för en del internationella intressen en indikation på att det skulle kunna finnas möjligheter till förvaring här i framtiden.

Jag påstår inte att Birgitta Dahl spritt den uppfattningen. Det är bra att hon har tagit avstånd från klavertrampen på den internationella scenen. Men jag tycker det också är viktigt att hon är medveten om vad en inskränkt, urholkad vetorätt när det gäller byggnadslagen skulle kunna få för konsekvenser och skapa förhoppningar på detta område.

Hennes uppgift är ändå att värna om det svenska folkets rättigheter att självt besluta om sin natur och miljö och säkerhet i detta sammanhang. Det är viktigt att göra detta på ett sådant sätt att man inte öppnar sig för påtryckningar utifrån i något avseende när det gäller den slutliga förvaringen av kärnkraftsavfallet.

Anf. 49 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Till den sista frågan vill jag säga två saker:

Den nya atomlagstiftningen kommer att ge regeringen en exklusiv rätt att förhindra införsel, vad som än står i byggnadslagen.

För det andra: Bostadsministern har redan uttryckligen förklarat att en

eventuell förändring av byggnadslagen enbart skulle kunna gälla svenska förhållanden och icke kommer att kunna tillämpas i ett sådant här fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:14

Anf. 50 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag ber att få meddela att Bertil Måbrinks interpellation om skärpt lagstiftning mot investeringar i Sydafrika och Namibia på grund av utlandsresa inte kommer att besvaras inom den stipulerade tiden.

Jag har kommit överens med interpellanten om att den skall besvaras den 21 november 1983.

12 § Svar på fråga 1983/84:26 om ändrade bestämmelser om husvagnsturism inom Norden

Anf. 51 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karl Erik Eriksson har frågat finansministern om han kommer att ta initiativ för avskaffande av hinder för turism med husvagn inom och mellan de nordiska länderna.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

En turist som besöker Sverige med bil och husvagn medges temporär tull- och skattefrihet för fordonen under sin tillfälliga vistelse här i landet. Tullfriheten är direkt knuten till den resandes tillfälliga vistelse här och upphör följaktligen om denne lämnar landet. Lämnas husvagnen kvar skall den i princip förtullas.

Det ankommer på generaltullstyrelsen att bestämma om den närmare tillämpningen av bestämmelserna om temporär tullfrihet för transportmedel. Enligt de anvisningar som utfärdats av generaltullstyrelsen kan tillfälliga avbrott i vistelsen i Sverige få äga rum utan att husvagnsägaren åläggs att betala avgift. Således har ett avbrott på några dagar i semestervistelsen här i landet för besök i hemlandet eller i något land ansetts vara tillåtet.

Om en husvagn däremot lämnas kvar i Sverige under vinter- eller sommarsäsongen för att utnyttjas under upprepade vistelser här under veckoslut eller annan tillfällig ledighet, har detta inte ansetts förenligt med gällande bestämmelser.

Jag har uppmärksammat på dessa problem av vissa campingorganisationer som i skrivelser till regeringen begärt att gällande bestämmelser ändras så att temporär tull- och skattefrihet kan bibehållas även i sistnämnda fall.

Frågan är f. n. under övervägande inom regeringskansliet. Vi arbetar med att finna en praktisk och smidig lösning av problemen. De andra nordiska länderna har motsvarande bestämmelser. Enligt min mening är det angeläget

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om ändrade be-
stämmelser om
husvagnsturism
inom Norden*

*Om ändrade be-
stämmelser om
husvagnsturism
inom Norden*

att frågan löses på ett sådant sätt att även svenska turister som besöker de andra nordiska länderna får motsvarande förmåner. Jag kommer därför att ta initiativ till överläggningar med de närmast berörda nordiska länderna i frågan. Lättnaderna måste också utformas så att en tillfredsställande kontroll blir möjlig inom ramen för tullverkets nuvarande resurser.

Anf. 52 Tredje vice talman **KARL ERIK ERIKSSON** (fp):

Herr talman! Min uppgift i kammaren är av sådan art att jag har möjlighet att lyssna till fler frågesvar än kammarens ledamöter i genomsnitt, och jag har noterat att man alltid med en viss artighet tackar för svaret, men att man ytterst sällan upplever svaret som positivt och tackar för det av detta skäl.

Nu vill jag sälla mig till minoriteten och säga tack till Mats Hellström för det svar som jag upplever som positivt, därför att jag har en känsla av att statsrådet vill ta tag i den här frågan och verkligen försöka lösa den – det tackar jag för.

De bestämmelser som nu gäller är, för att använda ett värmländskt uttryck, "fullständigt käpprätt åt skogen". Eftersom jag bor ganska nära gränsen tog jag upp och diskuterade igenom den här frågan med tullen. Från tullens sida sade man att det i de direktiv som man fick 1981 från generaltullstyrelsen – och som Per-Ola Eriksson, ledamot av den här kammaren, har tagit upp i en motion till årets riksmöte – sägs att gällande lagstiftning, vilken förbjuder utländska medborgare att lämna fordon kvar i Sverige, skall tillämpas mer aktivt.

Ett praktiskt exempel: En norsk familj far över gränsen och parkerar sin husvagn i närheten av anhöriga. Fadern i familjen har sitt arbete på den norska sidan och måste åka tillbaka. Familjen vill bo kvar i husvagnen i närheten av de anhöriga. Familjerna lever tillsammans, och deras barn leker tillsammans, men fadern pendlar och sköter sitt företag på den norska sidan. Han skulle enligt gällande bestämmelser betala tull för husvagnen, och familjen vågar därför inte bo kvar. Det är klart att bestämmelserna är förfärligt opraktiska.

Nu upplever jag det här svaret, som jag sade, som positivt, och jag delar statsrådets uppfattning att det bör vara lika bestämmelser oavsett åt vilket håll man åker över gränserna – mot Finland, mot Norge eller mot Danmark. Vi bör ha samma villkor.

Nu säger statsrådet att han kommer att ta initiativ till överläggningar med de närmast berörda nordiska länderna i frågan – och det är bra.

Jag skulle vilja fråga: När kan man räkna med att "en praktisk och smidig lösning av problemen" kommer? När kommer statsrådet att ta detta initiativ?

Anf. 53 Statsrådet **MATS HELLSTRÖM**:

Herr talman! Jag kommer att ta initiativet mycket snart under det här året och sätta i gång diskussioner med de andra nordiska länderna. Jag upplever, liksom Karl Erik Eriksson, att det gäller ett praktiskt problem som måste lösas.

Anf. 54 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Tack för det svaret! Kan man tolka det så att det inför nästa turistsäsong finns en smidigare lösning och att vi då kan erbjuda turister att utnyttja de nya bestämmelserna? Vi har de senaste dagarna sett statistik som visar att turismen har ökat väldigt i Sverige, och därför är det bra om vi på alla områden kan undanröja de hinder som finns. Kan vi hoppas att statsrådet redan till nästa turistsäsong har nått resultat?

Anf. 55 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Turister finns det numera runt om i landet både sommar och vinter. Några tidsbestämda löften kan jag inte ge Karl Erik Eriksson, eftersom överläggningar skall föras bl. a. med våra grannländer. Från vår sida skall vi naturligtvis föra dem i så positiv anda som möjligt.

Anf. 56 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag tolkar statsrådets deklARATION så, att han verkligen påskyndar en lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1983/84:79 om beräkningen av barnomsorgsavgiften för studerande

Anf. 57 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Berit Edvardsson har frågat mig om regeringen kommer att vidta några åtgärder med anledning av att man börjat räkna studielån som inkomst i samband med fastställande av avgifter inom barnomsorgen.

Kommunerna har enligt socialtjänstlagen ansvaret för omsorgerna om barn och ungdom. Enligt samma lag fastställs grunderna för avgiftssättningen inom barnomsorgen av den enskilda kommunen. Jag är inte beredd att föreslå regeringen att frångå denna grundprincip.

Jag vill emellertid erinra om att Svenska kommunförbundet under en rad år har utarbetat rekommendationer om föräldraavgifterna inom barnomsorgen. I kommentarer till dessa rekommendationer har förbundet bl. a. angivit vilka inkomster, ersättningar och bidrag som tillsammans bör utgöra avgiftsgrundande inkomst. Det statliga studiestödets lånedel har därvid inte medräknats. Jag delar Kommunförbundets uppfattning i denna fråga. Jag vill emellertid tillägga att Svenska kommunförbundet nyligen har beslutat att inte längre ge ut generella förbundsrekommendationer för föräldraavgifter inom barnomsorgen.

Anf. 58 BERIT EDVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Jag kan däremot inte säga att jag är nöjd med svaret.

Redan 1981, då beslutet i riksdagen lades fast, röstade vpk mot principen

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om beräkningen
av barnomsorgsavgiften för studerande*

att räkna studiemedel som inkomst i bidragshänseende. Jag vill påpeka att även socialdemokraterna röstade mot denna princip. Det var, och är fortfarande, ett alldeles riktigt ställningstagande. Studiemedlen är ju lån, som skall betalas igen.

Urholkningen av studiemedlen har skett snabbt. Studiemedlen har ökat med 123 % från 1970 till 1981, medan en genomsnittlig kontoristlön har ökat med 187 % under samma period.

I de beräkningar som centrala studiestödsnämnden har gjort om studiemedlens storlek har inte heller tagits hänsyn till att man räknar studiemedlen som inkomst vid beräkning av taxor och bidrag. CSN har också protesterat mot detta.

Jag kommer från Umeå, och där har kommunen beslutat om en barnomsorgstaxa där 50 % av de återbetalningspliktiga studiemedlen räknas som inkomst vid avgiftsberäkningen. Umeå kommun har alltså tagit det beslut som fattades 1981 till intäkt för att även räkna med återbetalningspliktiga studiemedel som underlag för barnomsorgstaxan. Man hävdar dock att studielån och andra lån inte kan jämföras, och därför räknar man inte andra typer av lån som inkomst.

I Umeå liksom i Uppsala och i Lidingö har man frångått principen att lån är lån och inte lön. Om ingen gör något nu lämnas vägen öppen för andra kommuner att göra likadant, speciellt mot bakgrund av att Kommunförbundets rekommendationer – som har varit bra – såsom Sten Andersson påpekar tyvärr inte längre finns sedan september i år.

Studielånen skall hela tiden tas upp som inkomst när det är till de studerandes nackdel. I och med denna principlöshet räknas inte de återbetalningspliktiga studiemedlen som inkomst av t. ex. försäkringskassan. De är inte heller avdragsgilla när studiemedlen skall betalas tillbaka.

Principer är viktiga, och regeringen borde kunna uttala sitt stöd för principen att studielån inte skall räknas in vid fastställandet av avgifter inom barnomsorgen – speciellt som man tidigare har uttalat ett sådant stöd. Det är viktigt, oavsett om man är i regeringsställning eller inte, Sten Andersson.

Anf. 59 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! I sak har vi inte olika uppfattning. Jag menar att studiemedlen inte skall räknas in i den avgiftsgrundande inkomsten.

Det finns i detta fall en i lag fastställd arbetsfördelning mellan kommunerna och staten. Den menar jag att man skall följa. Det är alltså den enskilda kommunen som har att fatta beslut.

Jag vill gärna tillägga att jag inte har någonting emot – tvärtom – att Kommunförbundet på nytt utfärdar en rekommendation av samma innehåll som tidigare.

Anf. 60 BERIT EDVARDSSON (vpk):

Herr talman! Finns det ingen möjlighet för statsrådet att uttala det ordentligt, så att vi får den principen, för det är ändå en viktig princip?

Anf. 61 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det här är det ordentligaste jag kan vara. Jag kan inte gå längre utan att kräva en förändring av den lag som gäller på området.

Jag tror att förnuftet segrar till slut också i denna fråga. Det är klart att en förnyad rekommendation från Kommunförbundets sida skulle hjälpa till, men detta är som sagt det ordentligaste som jag kan prestera.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Uppskov med besvarande av frågorna 1983/84:68, 38, 57 och 67

Anf. 62 ANDRE VICE TALMANNEN:

På grund av arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijons sjukdom måste besvarandet av Göte Jonssons, Gunnel Jonängs, Ingvar Karlssons i Bengtsfors och Gunilla Andrés frågor uppskjutas till ett senare sammanträde.

15 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:7

Anf. 63 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen 6 kap. 1 § får jag meddela följande. På grund av att interpellanten är förhindrad att ta emot svaret den dag som jag hade avsett att lämna det, har jag kommit överens med Jörgen Ullenhag om att svar skall lämnas måndagen den 14 november.

16 § Svar på fråga 1983/84:60 om planerna på en reformerad gymnasieutbildning

Anf. 64 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig om jag i samband med en reformering av gymnasieskolan avser att förlänga gymnasieutbildningen.

Frågan berör direkt ett arbete som nu pågår i regeringskansliet med sikte på att ta fram förslag som skall föreläggas riksdagen under våren 1984. Jag kan i dag inte föregripa resultatet av detta arbete och gå in på konsekvenser av eventuella förslag.

Anf. 65 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som var kort och innehållsfattigt. Jag förstår givetvis att man inte kan föregripa det arbete som pågår i dessa frågor, men jag vill ändå påtala de problem som vi anser skulle uppstå vid en eventuell förändring i enlighet med de riktlinjer som man arbetar efter.

De svårigheter som grundskolan länge brottats med har till viss del sin grund i tanken att alla elever tillsammans skall göra samma saker vid samma tillfälle. Det vore förödande att införa detta arbetssätt också i gymnasiesko-

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

Uppskov med besvarande av frågor

Meddelande om interpellationssvar

Om planerna på en reformerad gymnasieutbildning

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om fördelningen
av utrustningsan-
slaget till universi-
tetsutbildning och
forskning inom
datateknik m. m.*

lan. En gymnasieskola för alla uppnås inte genom att man försämrar studiesituationen för de målinriktade eleverna, utan genom att man tillför gymnasieskolan möjligheten att tillämpa nya eller förändrade studieformer för svaga eller dåligt motiverade elever. Viktigt är också att utveckla det inre arbetet.

Som jag sagt i min fråga till utbildningsministern skulle ett regeringsförslag vara baserat på gymnasieutredningens betänkande och ge mer av teoretisk och praktisk utbildning åt alla. Detta kommer utan tvivel att innebära att eleverna på de teoretiska linjerna kommer att ha svårigheter att motsvara de förkunskapskrav som högre utbildning – universitet och högskolor – ställer. Vi tror också att eleverna på de praktiskt yrkesinriktade linjerna får svårt att hinna med den yrkesspecifika utbildningen.

Tror inte utbildningsministern själv att kvaliteten på elevernas kunskaper efter genomgången gymnasieskola väsentligt försämrats när mer än hälften av 7 månaders arbetstid används till vad som kallas "inledande tillämpningsämnen"? Elever som valt en 18 månaders yrkesutbildning kommer ej att kunna uppnå yrkets kompetenskrav när endast 11 månader är kvar efter inledningen, och elever som skall gå vidare till högre studier kommer ej att ha tillräckliga förkunskaper för dessa.

Vi tror inte heller att utredningens förslag att förlänga elevernas arbetsvecka samt arbetsåret utgör någon som helst lösning på detta problem.

Anf. 66 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Min utgångspunkt med arbetet i fråga om gymnasieskolans förnyelse är självfallet inte att försämrats utan att förbättra studiesituationen för de gymnasiestuderande. Om vi lyckas med det eller ej får Kenth Skårvik bedöma sedan propositionen har avlämnats.

Anf. 67 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Det är klart att vi skall bedöma förslaget efter det att utredningen har gjorts. Men eftersom vi har hört att det pågår ett arbete och vi är rädda för att denna förlängning av arbetstiden inte blir tillräckligt bra vill vi påtala det redan nu. Vi hoppas att man tar hänsyn till detta i det arbete som görs. Vi får se vad som händer, och vi kommer igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1983/84:66 om fördelningen av utrustningsanslaget till universitetsutbildning och forskning inom datateknik m. m.

Anf. 68 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Rune Rydén har frågat vad jag avser att göra för att se till att riksdagen vid beslut om en ny utbildningslinje kan prioritera mellan skilda utbildningar med beaktande av samtliga kostnader för berörda utbildningar.

Enligt regeringens anvisningar skall högskolemyndigheterna i sina anslags-

Torsdagen den
27 oktober 1983*Om fördelningen
av utrustningsan-
slaget till universi-
tetsutbildning och
forskning inom
datateknik m. m.*

framställningar beträffande t. ex. nya och ändrade utbildningslinjer redovisa, förutom direkta utbildningskostnader, även övriga kostnader, t. ex. för utrustning, lokaler m. m. Regeringen skall således kunna utgå från att det i anslagsframställningarna ges underlag för en allsidig bedömning av medelsbehoven.

Årligen anvisas stora resurser för utrustning för att finansiera de utrustningsbehov som uppstår bl. a. till följd av nya och ändrade utbildningslinjer. Dessa medel anvisas under kostnadsramen Till universitets- och högskoleämbetets disposition, den s. k. UHÄ-ramen. Det ankommer således på UHÄ att fatta beslut om den slutliga fördelningen av dessa utrustningsmedel. I sammanhanget beaktas även möjligheten till anskaffning etappvis över flera budgetår. Jag förutsätter att medlen inom UHÄ-ramen fördelas med utgångspunkt i de prioriteringar och uttalanden som har gjorts av statsmakterna.

Anf. 69 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lena Hjelm-Wallén för svaret. Men jag är mycket betänksam, därför att svaret innehöll inte särskilt mycket.

Trots att man i budgetpropositionen 1982/83 starkt trycker på behovet av utrustning för utbildning och forskning inom området datateknik, elektronik och teknisk fysik i Lund samt datalogi i Linköping har man inte gjort en sådan här fördelning för UHÄ. Jag vill till protokollet citera vad man skrev i budgetpropositionen 1982/83, bil. 10, s. 660:

”Jag har beräknat 96 milj. kr. *Till universitets- och högskoleämbetets disposition* (budgetåret 1983/84). Jag har därvid beaktat att ytterligare 20 milj. kr. anvisats för budgetåret 1982/83 (prop. 1982/83:50). Jag räknar vidare med att behovet av riktade insatser måste öka på bekostnad av den planmässiga ersättningsanskaffningen, bl. a. med hänsyn till satsningen på datautbildningar. Jag har räknat med att ca hälften av kostnadsramen skall användas för komplettering av utrustning enligt särskilda utrustningsprogram och riktade insatser i första hand för datautbildningarna. Jag har därför under denna rubrik beräknat medel för *Datalogi m. m.* i Linköping och *Datateknik, teknisk fysik och elektronik* i Lund.”

När de här två universiteten, i Lund och i Linköping, lämnade in utrustningsprogram för dessa områden till utrustningsnämnden för universitet och högskolor, upptäckte man att de var de enda som gjort det. Men när UHÄ fördelade det särskilda anslaget på 20 milj. kr., delade man ut motsvarande belopp, relativt sett, även till de övriga högskoleenheterna. Det måste, herr talman, enligt min mening vara något av ett historiskt beslut av UHÄ.

Anser verkligen statsrådet Lena Hjelm-Wallén att fördelningen av utrustningsanslaget i år har skötts på ett tillfredsställande och rimligt sätt? Jag skulle gärna vilja ha svar på den frågan.

Vidare kan man ställa sig frågan om det är rimligt att statsmakterna fattar beslut om nya utbildningslinjer utan att konsekvenserna vad gäller nyan- skaffning och utrustning är kartlagda eller att en nyinrättad, lokal utbild-

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om fördelningen
av utrustningsan-
slaget till universi-
tetsutbildning och
forskning inom
datateknik m. m.*

ningslinje ges en undermålig kvalitet på grund av att erforderligt utrustningsbehov inte kan tillgodoses i efterhand.

Lunds universitet framlade 1982 ett program på 31,1 miljoner, vilket i dagens prisläge torde motsvara ungefär 40 miljoner. Hittills har universitetet fått ca 6 milj. kr. I dagsläget anser man sig sakna ungefär 10 milj. kr. för att på ett rimligt sätt kunna starta undervisning inom de tre aktuella områdena.

Anf. 70 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Eftersom anspråken på utrustning är mycket omfattande kommer det alltid att finnas olika åsikter om vad som är rimligt. Men liksom Rune Rydén har jag noterat att det vid fördelningen inom UHÄ-ramen inte har varit möjligt att tillgodose kraven på utrustningsresurser för vissa prioriterade områden. Jag är också medveten om att anspråken på anskaffning för ersättning av försliten utrustning, som ju också skall tillgodoses inom UHÄ-ramen, är stora. Det är därför viktigt att säkerställa en rimlig satsning för utrustning inom de prioriterade områdena. Inom regeringskansliet överväger vi f. n. olika anordningar för att kunna göra det.

Oavsett resultatet av dessa överväganden anser jag att det är rimligt att en ökad andel av utrustningsresurserna kan avsättas för områdena datateknik och mikroelektronik.

Anf. 71 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag noterade den sista delen av Lena Hjelm-Walléns svar, att hon anser att det är rimligt att avsätta en större andel av anslaget till de nämnda områdena.

Det är lätt att förstå att man känner sig besviken i de här två universiteten. Det råkar vara så att deras sammanlagda ansökningar motsvarade i stort sett anslaget på 20 milj. kr. Det är rimligt att anta att de inte räknade med att kunna få hela beloppet, men att de 20 miljoner kronorna sedan pytsades ut till praktiskt taget samtliga universitetsenheter kommer naturligtvis att innebära en avsevärd försämring av själva utrustningen för Lunds och Linköpings universitet.

Ser man tillbaka på den långsiktliga fördelningen av UHÄ-ramen när det gäller exempelvis Lunds universitet kan man konstatera att man där med visst fog kan känna sig malträterad. Stockholmsenheterens andel av UHÄ-ramen för budgetåret 1972/73 var 45 % större än Lunds. Det är rimligt att Stockholmsenheterens andel är något större än Lunds, men för budgetåret 1983/84 är deras andel enligt de anslagsäskanden som lämnats 82 % större.

Göteborgsenheterens andel var 8 % mindre än Lunds budgetåret 1972/73, medan den enligt anslagsäskandena för 1983/84 är 36 % större. Går man tillbaka ett år i tiden finner man att den var 51 % större.

Det finns en oro i den södra delen av landet för att man är helt bortglömd i de här sammanhangen och för att man inte på ett tillfredsställande sätt kommer att kunna fullgöra de åligganden som statsmakterna har gett dem när det gäller utbildning inom datologi, datateknik, teknisk fysik och elektronik därför att anslagen inte är tillräckliga.

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om de ekonomiska
följderna av intag-
ning på ny studie-
väg i gymnasiesko-
lan*

Anf. 72 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag kan försäkra Rune Rydén att man i den södra regionen och vid Lunds universitet i detta sammanhang inte behöver känna sig bortglömd.

Anf. 73 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Innebär detta yttrande av statsrådet Lena Hjelm-Wallén att Lunds universitet och för den delen också Linköpings universitet kommer att kunna få de resterande delarna av sina anslagsäskanden inom de här nämnda områdena tillgodosedda under kommande budgetår?

Anf. 74 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! En så konkret fråga vet Rune Rydén att jag inte kan svara på i nuvarande läge.

Anf. 75 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag uppfattar statsrådet Lena Hjelm-Walléns svar så att hon avser att verka med all sin kraft i den riktningen. Är det riktigt uppfattat?

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1983/84:77 om de ekonomiska följderna av intagning på ny studieväg i gymnasieskolan

Anf. 76 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Björn Samuelson har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder med anledning av att en studerande, som byter studieväg i gymnasieskolan, på grund av att han tillgodoräknas tidigare studier inte alltid räknas som heltidsstuderande och därmed får sitt studiestöd reducerat.

Studiehjälp utgår bara för heltidsstudier, studiemedel och studiepenning kan utgå även för deltidstudier. De grundläggande bestämmelserna finns i studiestödslagen. Centrala studiestödsnämnden (CSN) har utfärdat anvisningar om hur man skall definiera heltids- resp. deltidstudier.

De problem som Björn Samuelson tar upp existerar knappast för studerande med studiepenning. Dessa studerande läser normalt i kommunal vuxenutbildning och kan själva välja det antal ämnen och poäng som berättigar till hel- resp. deltidstudier.

Flertalet elever i gymnasieskolan är under 20 år och har således studiehjälp. Normalt utgår studiehjälp till elever som bedriver studier som omfattar minst 23 schemabundna veckotimmar. Ett mindre antal elever i gymnasieskolan är berättigade till studiemedel. Heltidsstudiemedel förutsätter att den studerande deltar i all undervisning som är obligatorisk på resp. linje eller kurs.

En rimlig utgångspunkt är enligt min mening att studiestöd skall utgå för studier. I den mån en studerande inte uppfyller de krav i fråga om studiernas

*Om de ekonomiska
följderna av intag-
ning på ny studie-
väg i gymnasiesko-
lan*

omfattning som gäller för att få studiestöd på heltid, bör problemet lösas på annat sätt än genom undantag från studiestödsbestämmelserna, i första hand genom att utöka omfattningen av studierna. Jag har emellertid under hand inhämtat att CSN har fått in en skrivelse i frågan och ämnar se över gällande bestämmelser och deras praktiska tillämpning. I avvaktan på denna översyn och mot bakgrund av vad jag nu har sagt är jag inte beredd att nu vidta några åtgärder för att ändra nuvarande studiestödsbestämmelser i detta avseende.

Anf. 77. BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret, som emellertid inte på något sätt utlovar en förbättring av situationen för eleverna.

Under förmiddagen har jag varit i kontakt med en del av de berörda parterna. Man har t. ex. på Alnängsskolan i Örebro fått besked från studiemedelsmyndigheterna att inga avdrag kommer att göras under höstterminen. Enligt vad jag har erfarit vet eleverna inte vilka deras studieekonomiska villkor blir under vårterminen 1984. Och det är nu bara drygt två månader kvar tills den börjar. Detta förhållande är inte särskilt positivt ur någon studieaspekt. Här riskerar alltså elever som t. ex. blir befriade från tre engelska lektioner i veckan på grund av att de tidigare har läst motsvarande kurs att få sina studiemedel reducerade med upp till 50 %.

Det här förhållandet med reduktion av studiemedlen för elever med något kortare studiekurs slår hårdast mot elever med invandrarbakgrund och elever som kommer från hem som inte har stor studievana. I skolförordningen, som reglerar gymnasieskolans verksamhet, står det i 9 kap. 41 § att elever med påtagliga studiesvårigheter kan beviljas mindre studiekurs. Denna möjlighet finns till för att ge eleven mer tid till studier i utbildningens karaktärsämnen. Jag håller det för sannolikt att det är främst elever ur samhällets lägre sociala skikt som använder sig av denna möjlighet. Som tack för det kan de då få sina studiemedel beskurna!

Den här ordningen kan också uppmuntra till fusk och slöhet. Hur, frågar sig vän av ordning. Jo, man kan t. ex. underlåta att meddela att man av en eller annan anledning har befriats från ett visst ämne. Då får man behålla studiemedlen obeskurna. Eller man kan bara "sitta av" undervisningen i ett ämne som man har studerat på en annan linje. Då får man också studiemedlen ograverade. Att "sitta av" t. ex. tre lektioner i engelska per vecka under höstterminen kan innebära en inkomstförstärkning för eleven med ca 6 000 kr. eller 100 kr. per lektion. Det är inget dåligt arvode, Lena Hjelm-Wallén.

Herr talman! Denna reduktion av studiemedel vid en något mindre omfattning av något enstaka studieämne innebär säkert inga stora ekonomiska besparingar. Det kostar troligen en hel del att administrera detta byråkratiska akrobatnummer. Och från elevvårdssynpunkt är förhållandet helt förkastligt.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

Anf. 78 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! För att inte frågan skall göras för stor vill jag nämna att det är en mycket liten grupp som berörs. Det var också därför som jag i mitt svar gick igenom område för område hur det såg ut. Man får försöka ringa in den lilla gruppens problem och se hur man kan lösa dem. Jag har i svaret sagt att en lösning kan vara att man ökar studiernas omfattning. Jag har också talat om att studiestödsnämnden håller på att se över frågan.

Om läkarutbildningen i Malmö

Anf. 79 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! I sitt svar säger Lena Hjelm-Wallén att studerande med studiepenning normalt läser i kommunal vuxenutbildning. Men jag tror att vi kommer att få en utveckling där allt fler människor som tidigare har gått på teoretiskt inriktade linjer i gymnasieskolan kommer att gå över till mer yrkesinriktade linjer. Den grupp som omfattas av dessa bestämmelser kommer därför troligen att växa.

Lena Hjelm-Wallén säger: "En rimlig utgångspunkt är enligt min mening att studiestöd skall utgå för studier." Det kan jag hålla med om. Men man kanske väljer att läsa t. ex. anatomi, om det är ett karaktärsämne på någon utbildningslinje, och läser engelska själv hemma i sin studiekammare. Då bör även detta betraktas som studier. Det görs tydligen inte nu. Det är detta som jag menar är ett byråkratiskt akrobatnummer.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1983/84:96 om läkarutbildningen i Malmö

Anf. 80 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig om regeringen avser att lägga ned läkarutbildningen i Malmö.

Regeringen överlämnade i går proposition om vissa ekonomisk-politiska åtgärder till riksdagen. I propositionen presenteras förslag om en minskning med 90 utbildningsplatser på läkarlinjen vid universitetet i Lund. Syftet är att den utbildning som bedrivs vid Malmö allmänna sjukhus skall avvecklas.

Anf. 81 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar Lena Hjelm-Wallén för svaret, även om jag självfallet inte är nöjd med innehållet. Egentligen fick jag svaret redan i går, när regeringens sparproposition kom. Jag väckte frågan för en vecka sedan, för jag hoppades att frågan skulle få utbildningsministern att tänka sig för en gång till.

Låt mig i alla fall, herr talman, säga att jag är ense med statsrådet Lena Hjelm-Wallén på en punkt, nämligen att vi inom en snar framtid kan riskera

ett läkaröverskott. Den bedömningen gjorde f. ö. också mittenregeringen. Vi föreslog en neddragning av antalet utbildningsplatser, men inte i Malmö. Vårt sparförslag väcktes under ett valår, och därmed hade det tyvärr mycket små chanser att gå igenom. Det förslaget innebar att minskningen skulle genomföras vid Karolinska institutet, där man i dag har dubbelt så många utbildningsplatser som i Lund-Malmö. Kommunikationerna mellan Karolinska och de två sjukhus som hör dit är minsann inte bättre än i Lund-Malmö.

Jag kan bara notera att i varje fall inte jag hörde någon socialdemokrat i valrörelsen i Skåne tala om att dra in den värdefulla forskningen och läkarutbildningen i Malmö – inte heller såg jag någonting skrivet om detta. Jag kan också notera att tidningarna i Sydsverige de senaste dagarna har varit fyllda med stora rubriker: "Dråpslag för Malmö", "Dråpslag för utbildningen", "Katastrof för sjukvården", "Katastrof för forskningen", "Sämre sjukvård". Det här är bara några av rubrikerna i pressen, som är bevis för reaktionerna på regeringens förslag. Jag kan tillägga att det är ytterst beklagligt att Lena Hjelm-Wallén inte har tagit någon hänsyn till dessa reaktioner.

Självfallet är det här, som en del människor mycket gärna vill påpeka, en arbetsmarknadsfråga, eftersom det kommer att medföra en minskning av antalet jobb i den stad i Sverige där arbetslösheten är 7,2 % – näst störst. Det är ännu mer beklagligt i fråga om sjukvården och de sjukvårdsmässiga följderna. I detta sammanhang berörs sjukhusen i Lund och Malmö, vilka har olika profilering. De verksamheter som finns i Malmö kan inte flyttas över till Lund med ett penndrag, lika snabbt som regeringen tar bort 90 utbildningsplatser. Det är oroande för forskningen att man drar in Malmö allmänna sjukhus som ett utbildningssjukhus.

Lena Hjelm-Wallén säger att hon är medveten om att detta bidrar till en mindre väl avvägd fördelning. Är utbildningsministern också medveten om att det här är fråga om 2 miljoner människor som har 1 undervisningssjukhus med 100 utbildningsplatser?

Anf. 82 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det är bra att vi är överens i grunden, dvs. att det faktiskt behövs en nedskärning av läkarutbildningskapaciteten. Sedan kan man alltid diskutera hur den skall göras. Vår utgångspunkt har varit att vi bör se till att vi lägger ner en enhet, för då får vi den största möjliga utgiftsminskningen. Det är det vi behöver i detta läge då vi på allt sätt måste värna om principen att hålla tillbaka de statliga utgifterna.

I och med att man lägger ned grundutbildningen kommer också forskningen att beröras. Men min avsikt är inte att totalt sett minska den medicinska forskningen i landet, utan det blir en omföring av de aktuella resurserna. Och jag har också i propositionen mycket varsamt försökt göra klart att det hela måste ske successivt och att man måste ta stor hänsyn till den forskning vid Allmänna sjukhuset i Malmö som jag känner till är på kvalitativt mycket hög nivå. Sjukvårdskonsekvenserna får vi naturligtvis också förhandla med

huvudmannen om, så att det inte blir det dråpslag som man i dag talar om.

Jag har verkligen tänkt igenom den här frågan många gånger – det kan jag försäkra Karin Ahrland. Men vi tvingas att lägga våra förslag så att de innebär största möjliga utgiftsminskning.

*Om en bro över
Dalslands kanal i
Töcksfors*

Anf. 83 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag beklagar att högtalarsystemet är sådant att jag inte riktigt hörde allt vad statsrådet Hjelm-Wallén sade. Men jag uppfattade ändå vissa saker, nämligen att man alltid kan diskutera hur utbildningen skall läggas ner. Det är vad jag försöker göra, och då försöker jag hänvisa till universitets- och högskoleämbetets förslag. Jag utgår från att man faktiskt hade diskuterat inom UIHÄ också, innan man gick in till regeringen och föreslog en nedläggning på annat håll.

Det är självfallet bra om ni försöker förhandla med de berörda sjukvårdshuvudmännen. Men jag vill bara påpeka för Lena Hjelm-Wallén att sjukvårdshuvudmännen i Skåne har uppfattningen att detta är ett dråpslag både mot utbildningen och mot sjukvården i södra Sverige. Och jag vill återigen påminna om att det handlar om att vi i södra Sverige faktiskt är nästan lika tätt boende som i denna region. Vi är 2 miljoner som bor där. Men här i Stockholmstrakten skall man nu ha 55 % av alla utbildningsplatser. Det kallar jag centralisering.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1983/84:56 om en bro över Dalslands kanal i Töcksfors

Anf. 84 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Ingvar Karlsson i Bengtsfors har frågat mig om jag är beredd att medverka till att medel ställs till vägverkets förfogande som möjliggör byggande av rörlig bro för väg 612 över Dalslands kanal i Töcksfors.

Frågan om den segelfria höjden vid broarna i Töcksfors kommer att behandlas av regeringen i höst. Ärendet är just nu på remiss hos sjöfartsverket. Jag vill därför avvakta med att ta ställning till dess att alla handlingar i ärendet har kommit in till departementet och en fullständig beredning av frågan har kunnat ske.

Jag är således nu inte beredd medverka till att medel ställs till vägverkets förfogande för den rörliga bron i Töcksfors som Ingvar Karlsson frågat mig om.

Anf. 85 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag förstår att Curt Boström inte kan svara annorlunda i dag, i och med att frågan är under beredning. Men jag tycker det är lämpligt att innan beredningen är klar ge kommunikationsministern några ord på vägen.

Om handikappanpassningen inom kollektivtrafiken

Första gången jag kom i kontakt med det här ärendet var som styrelseledamot i Dalslands Kanal AB. I den styrelsen ingår bl. a. två landshövdingar, och där var man enhällig i sin uppfattning att besvara sig över vägverkets planer beträffande fasta broförbindelser i Töcksfors. Man ansåg att vägverkets planer var helt oacceptabla, med hänsyn både till befintlig turist- och yrkestrafik och till utvecklingen mot fler och fler mastförsedda fritidsbåtar.

Vägverkets planer innebär att de sista två och en halv milen av kanalen mellan Töcksfors och Östervallskog kommer att stängas av för båtar med en höjd på mer än 3 meter. Liksom kanalstyrelsen protesterar även Vänerne Väst Dalslands Kanals båtförbund. Däremot har Årjängs kommun tillstyrkt, men under vissa klara förutsättningar.

Kanalen som invigdes 1868 är pulsådern i det primära rekreationsområdet Dalsland-Nordmarken. I rekreationsberedningens betänkande konstateras att båtlivet och möjligheterna till vattenbaserat friluftsliv utgör basen för områdets attraktivitet som turistområde. Således skulle den norra delen bli mindre attraktiv om begränsningarna införs. Därför är det enligt min mening viktigt att hela kanalen kan hållas öppen för trafik.

Under de senaste tio åren har staten varit med och satsat ca 7,5 milj. kr. på olika upprustningsarbeten utefter kanalen. Ovanför de nu aktuella broarna i Töcksfors har man lagt ned 1,3 milj. kr. på broupprustningar inkl. mekanisering av slussar. Dessa arbeten gjordes just för att möta den ökande trafiken på denna del av kanalen.

Jag har förståelse för vägverkets rädsla för kostnader. Merkostnaden för byggande av rörlig bro uppgår till 1,8 milj. kr. Därtill kommer även ökade driftkostnader. Här har vi en konflikt mellan vägverkets kassa och önskemålet att hålla kanalen i oförändrat skick.

Vill samhället ge turismen och båtsporten möjligheter att färdas på hela kanalen eller vill samhället stympa kanalen vid Töcksfors genom fasta broar?

Avgörandet ligger helt i händerna på kommunikationsministern. Han har möjlighet att öka erforderliga medel och på så sätt hålla kanalen i oförändrat skick. En sådan lösning skulle dessutom bidra till sysselsättningen i denna del av Värmland.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1983/84:64 om handikappanpassningen inom kollektivtrafiken

Anf. 86 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Sven Henricsson har bett mig redogöra för hur långt arbetet med handikappanpassningen inom kollektivtrafiken har fortskridit sedan 1979 års beslut.

Transportrådet har bl. a. till uppgift att initiera, planera och samordna handikappanpassning i kollektivtrafiken. Transportrådet meddelar dessutom föreskrifter om anpassningens inriktning och omfattning.

I januari 1982 utfärdade transportrådet föreskrifter om handikappanpassning av bussar, loktågsvagnar, spårvagnar, tunnelbanevagnar och skärgårdsbåtar. Föreskrifterna omfattar bestämmelser, som enligt min uppfattning, avsevärt kommer att underlätta handikappades resor med kollektiva färdmedel.

För nya färdmedel gäller föreskrifterna redan från kommande årsskifte. Alla sådana färdmedel som levereras efter den 1 januari 1984 skall alltså vara handikappanpassade. Alla gamla bussar levererade efter år 1979 skall vara anpassade senast 1989. Redan i dag sker en fortlöpande anpassning. Hälften av antalet gamla loktågsvagnar levererade efter år 1959 skall vara anpassade senast 1989 och resterande del senast 1992. Skälet till att inte hela vagnparken kan anpassas till 1989 är att det rör sig om ett mycket stort antal vagnar, närmare bestämt 385. Av ekonomiska och tekniska skäl har det därför inte varit möjligt att låta år 1989 gälla för hela vagnparken.

Regeringen har nyligen medgett att transportrådet utfärdar föreskrifter även för pendeltåg och motorvagnar. Pendeltåg och motorvagnar som levereras efter den 1 januari 1985 skall enligt dessa föreskrifter vara handikappanpassade.

Transportrådet arbetar f. n. med föreskrifter för flygplan. Enligt vad jag har erfarit kommer ett förslag om föreskrifter att föreligga före jul. För nybyggda terminalbyggnader gäller Svensk byggnorm. Detta innebär att de terminaler som byggts sedan den 1 juli 1977 är handikappanpassade.

För äldre terminalbyggnader gäller att de skall anordnas så att de uppfyller skäliga anspråk på handikappanpassning. Bestämmelserna i Svensk byggnorm ger i dessa fall utgångspunkten för denna skälighetsbedömning. Transportrådet har hos regeringen hemställt om att få ange vid vilken tidpunkt gamla terminaler skall vara handikappanpassade.

Anf. 87 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga. Jag tycker att det var ganska uttömmande.

När utredningen om handikappanpassad kollektivtrafik avlämnade sitt betänkande 1975 slog den fast att en kvarts miljon personer av olika anledningar – det kan vara fråga om fysiska eller psykiska men – är gravt handikappade i kommunikationssammanhang och att ytterligare 750 000 människor möter svårigheter vid förflyttningar med kollektiva färdmedel. Handikappanpassning av färdmedel är alltså en stor samhällsfråga, och den berör mycket angelägna områden, t. ex. möjligheterna för alla människor att komma till aktiviteter av olika slag i samhället.

1979 års trafikpolitiska beslut innebar att man i princip inom en tioårsperiod skulle handikappanpassa färdmedlen. Även om man nu, såsom också framgår av svaret, har vidtagit vissa åtgärder då det gäller fordon och terminaler, tycks åren ändå bara rinna bort med ständiga uppskov. Jag vill t. ex., för att gå över till en speciell grupp, peka på att HAKO-utredningen ansåg att de rullstolsbundnas önskemål om att på egen hand kunna resa med tåg borde beaktas.

Om handikappanpassningen inom kollektivtrafiken

Av riksdagsbeslutet framgår också att man hade för avsikt att ta fram en särskild järnvägsvagn som skulle göra det möjligt för rullstolsbundna resenärer att resa med tåg. Men tyvärr har man tydligen inte ens lyckats få fram en vettig lyftanordning eller ett lämpligt toalettutrymme för rullstolsbundna i t. ex. A7-vagnen, som man mycket väl skulle kunna modifiera för det ändamålet.

Jag vill till slut ställa en följdfråga till kommunikationsministern om hur han för sin del vill tolka riksdagsbeslutet. Innebar riksdagsbeslutet verkligen att man skulle ge rullstolsbundna möjligheter att resa med tåg?

Anf. 88 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Vad först beträffar den tioåriga anpassningsperioden sägs det i det trafikpolitiska beslut att anpassningen i huvudsak bör kunna vara genomförd inom en tioårsperiod. Med hänsyn till att enligt transportrådets föreskrifter alla nya färdmedel skall vara anpassade den 1 januari 1985 och alla gamla år 1992 gör jag den bedömningen att det uppställda kravet i stort sett kommer att uppfyllas.

Sven Henricsson ställde vidare en fråga om SJ:s A7- och B7-vagnar. Även jag har reflekterat över de förhållanden han tog upp, nämligen i samband med en resa där jag blev uppmärksam på att toalettutrymmet inte var anpassat för att användas av en rullstolsbunden handikappad som också är beroende av att få hjälp.

Jag har i samband med den resan varit i kontakt med SJ i frågan, och då konstaterades det att man vid dimensioneringen av vagnen för handikappades behov hade utgått från att en s. k. transportstol, som är mindre än en rullstol, skulle begagnas. Enligt SJ medger toalettutrymmet vid användandet av denna transportstol att även medhjälpare kan vara med.

Rent allmänt vill jag säga Sven Henricsson att jag tror att man med mycket små medel kan komma åtskilligt längre när det gäller att hjälpa de handikappade från trafiksynpunkt. Jag tror att det många gånger bara är fråga om en förhöjd servicenivå. Det behövs ibland bara ett handtag här och ett annat där för att underlätta eller många gånger möjliggöra resa med kollektivtrafikmedel för de handikappade. Det pågår en försöksverksamhet som jag hoppas skall ge oss erfarenhet av vad vi därutöver kan göra.

Anf. 89 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Även om jag tolkar svaret positivt – kommunikationsministern sade att man kan komma åtskilligt längre när det gäller att hjälpa de handikappade – kan jag inte komma ifrån att det var en aning oklart, om grundtanken då är att se till att en människa som är rullstolsbunden skall kunna bege sig till järnvägen, lösa biljett och komma i väg med tåget utan att behöva ett par personer till hjälp. Skall det alltså finnas sådana utrymmen och sådan utrustning att en rullstolsbunden kan känna att han eller hon är en vanlig resenär och har möjlighet att klara sig själv? Vad betyder inte detta i andra sammanhang för en handikappad? Då borde det betyda mycket också när man reser.

Jag vill fråga kommunikationsministern om han själv är av den uppfattningen att det är meningen att vi skall åstadkomma en sådan ordning att de rullstolsbundna kan följa med tåget de också, eller skall det aldrig bli så?

Anf. 90 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Självklart, Sven Henricsson, är jag och alla som arbetar här i riksdagen – det är jag övertygad om – överens om att vi skall se till att de handikappade får möjligheter att åka med SJ. Jag nämnde i slutet av mitt förra anförande att det pågår en försöksverksamhet, som bedrivs i samarbete mellan SJ och riksfärdtjänsten. Jag kommer att göra allt vad som står i min makt för att så snabbt det går möjliggöra ett förverkligande av det beslut vi har fattat här i riksdagen, att skapa förutsättningar för de handikappade att färdas här i landet på enahanda sätt som vi som är sunda och friska kan göra.

Anf. 91 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Då passar jag på och lägger in den tolkningen i kommunikationsministerns senaste anförande att det finns en verkligt god vilja från departementschefens sida att göra ansträngningar för att även de rullstolsbundna skall få de möjligheter som riksdagsbeslutet 1979 förutsåg.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1983/84:89 om broförbindelser till Öckerö

Anf. 92 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Siri Häggmark har frågat mig om jag vill redogöra för hur långt planeringsarbetet fortskridit när det gäller att ersätta färjeleder med broförbindelser.

Arbetet med vägplaneringen som skall resultera i bl. a. flerårsplanen för det statliga vägbyggandet under åren 1984–1993 pågår för fullt. De nya planerna kommer att fastställas inom kort.

När det gäller vägförbindelserna till Öckerö är det länsstyrelsen i Göteborgs- och Bohus län som fastställer flerårsplanen. I det planförslag som nu diskuteras i länet finns det inte med någon broförbindelse till Öckerö.

För landet i övrigt diskuteras i vägplaneringen att ersätta sju färjeleder med broar under den närmaste tioårsperioden.

Anf. 93 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Jag får väl vara artig mot kommunikationsministern och tacka för svaret. Där sägs hårt och kallt att någon broförbindelse till Öckerö inte finns med i vägverkets planförslag.

Det är emellertid inte fråga om någon broförbindelse till Öckerö. Frågan gäller en intern broförbindelse inom Öckerö kommun.

Vi från Bohuslän, centern och folkpartiet, väckte en motion i frågan – socialdemokraterna ville av någon anledning inte biträda den, fastän de var

Om broförbindelser till Öckerö

Om broförbindelser till Öckerö

med ute på Öckerö när information gavs – i vilken vi förmodligen var för fina i kanten. Vi tog nämligen hänsyn till landets ekonomiska läge och föreslog att man skulle göra en utredning om möjligheterna till externbudgetering, där det var företagsekonomiskt lönsamt att ersätta färjeförbindelser med broar. Det verkar dock som om vår motion inte har blivit ordentligt läst. I vår motion framhåller vi att det gäller att ersätta en av de statliga färjeförbindelserna från fastlandet till Öckerö med ett internt brosystem.

Jag undrar om kommunikationsministern har varit på Öckerö. Det är en fullständigt unik ö. Kommunen består av tio bebodda öar med sådana geografiska förhållanden som saknar jämförelser i landet.

Jag tror att inte många av oss skulle vilja kämpa med de svårigheter som människorna har på Öckerö. Kommunen har 9 916 invånare, varav 2 800 pendlare. Det vore faktiskt en ekonomisk vinst, om de fick sitt interna brosystem. I dag kostar färjetrafiken kommunen 9 milj. kr. och staten drygt 13 milj. kr. Med ett internt brosystem skulle en förbindelse, den längsta, den statliga bilfärjan, kunna dras in. Öckeröborna har kämpat i över tio år för att få drägliga förbindelser. Vad tänker kommunikationsministern göra åt detta?

Anf. 94 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag har svarat på Siri Häggmarks fråga, som löd: "Vill statsrådet redogöra för hur långt planeringsarbetet fortskridit när det gäller att ersätta färjeleder med broförbindelser?"

I mitt svar har jag redovisat hur långt detta planeringsarbete har kommit. Man har ute i länen inte slutligt behandlat flerårsplanerna för tiden 1984–1993. Någon gång i december har länsstyrelserna att ta ställning till förslagen.

Människorna på Öckerö har liksom Siri Häggmark möjlighet att påverka såväl vägverkets som länsstyrelsens beslut beträffande vägplanen. I det regleringsbrev som utfärdats under nuvarande budgetår har vi pekat på behovet av att man ersätter färjeleder med broar. Men själva planeringsarbetet, Siri Häggmark, pågår inte i departementet. Prioriteringen sköts ute i länen.

Jag har tyvärr inte varit på Öckerö. Men det finns också många andra platser, som jag inte har hunnit med att besöka.

Anf. 95 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Jag vet mycket väl att själva planeringen av de olika vägprojekten inte görs i kommunikationsdepartementet. När vår motion behandlades i trafikutskottet den 6 april i år uppfattade vi motionärer att läget ändå var ganska positivt, eftersom föredragande statsrådet hade anfört att där det var företagsekonomiskt lönsamt och utan hinder för det gängse samhällsekonomiska synsättet i planeringen skulle man ändå kunna titta på det här och undanröja de budgettekniska hinder som finns när det gäller ett privatekonomiskt finansieringssystem.

Jag tyckte att det skulle vara ganska intressant för oss som har motionerat

att höra hur långt frågan har framskridit. Nu får jag veta att tio färjor skall ersättas med broar, men nog är det väl märkligt att Öckerö inte finns med i det sammanhanget. Det måste väl bero på någonting.

Jag hoppas verkligen att kommunikationsministern någon gång kommer ut till Öckerö. Det är inte bara sol, sommar och vita segel. Det är en hård vardag för de människor som bor där ute. Jag förstår att öckeröborna, efter alla dessa år som de har kämpat sedan slutet av 1960-talet, ånyo får vända sig till vägverket i Göteborgs och Bohus län. Jag trodde att vår motion ändå hade fört med sig att det tagits en viss hänsyn.

Anf. 96 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Det finns inga budgettekniska hinder för att prioritera byggande av en bro till Öckerö.

Vad beträffar den motion som Siri Häggmark åberopar läser jag från utskottsbetänkandet att motionen inte har föranlett någon trafikutskottets åtgärd. Man har bara noterat att motionen finns och hänvisat till att jag i regleringsbrevet har förordat att färjor ersätts med broar.

Jag tycker att bästa forum att slåss för en bro till Öckerö är där bron eventuellt skulle kunna tillkomma. I riksdagen har vi ingen som helst möjlighet att ge oss in på att göra prioriteringar, utan vad vi kan göra är att möjliggöra att pengar anslås för ändamålet. Vi får väl se när planeringarna är färdiga, vilka broar som kommer att finnas prioriterade runt om i landet.

Anf. 97 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Vad frågan gällde var faktiskt det budgettekniska förfarandet, om det är möjligt att tillämpa ett leasingsystem, att gå ut på öppna marknaden. Det är ändå en fråga för riksdagen.

Jag säger fortfarande: Förmodligen var vi för fina i kanten, vi som motionerade. Vi borde ha gått mera rakt på. Men det är alldeles givet att nu får vi fortsätta med det här. Jag tycker bara att det är synd om Öckerö kommun, som verkligen har kämpat med frågan i så många år.

Man har stöd från länsstyrelsen och från vägförvaltningen när det gäller det interna brosystemet. Det är orimligt att en skärgårdskommun skall finansiera ett internt brosystem för drygt 9 milj. kr.

Men jag får tacka för det jag har hört, kommunikationsministern, och vi får fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1983/84:16 om åtgärder för att förhindra avverkning i fjällskogar

Anf. 98 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att tillse att inga avverkningar nu sker i fjällskogarna.

*Om åtgärder för att
förhindra avverk-
ning i fjällskogar*

Jag besvarade den 10 februari i år en liknande fråga av John Andersson. Jag erinrade då om att riksdagens revisorer uttalat sig om de fjällnära skogarna i anslutning till sin granskning av domänverket. Enligt revisorerna borde en utredning genomföras för att åstadkomma en rimlig avvägning mellan naturvårds- och skogsbruksintressena. Därvid borde hänsyn också tas till sysselsättningsaspekter och till rennäringens och friluftslivets intressen. Revisorerna uttalade vidare att domänverket och övriga skogsägare borde iaktta restriktivitet vid utförandet av skogsarbeten på berörda arealer. Riksdagen har sedermera bifallit revisorernas förslag, och regeringen har lämnat över riksdagens beslut till domänverket.

Det utredningsarbete som avsågs med riksdagsbeslutet pågår f. n., och det gäller främst inventering av urskogar och lavbärande skogar. Jag förutsätter att detta arbete genom berörda myndigheters försorg kommer att leda fram till en övergripande planering av skogsbruket inom aktuella områden.

Det ankommer på myndigheterna att bedöma frågor om avverkningar med tillämpning av gällande lagstiftning. Därvid bör självfallet beaktas också riksdagens nyssnämnda beslut och de resultat som erhålls genom utredningsarbete. Jag kommer att med uppmärksamhet följa utvecklingen på detta område.

Anf. 99 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Svaret på min fråga kom egentligen den 6 oktober. Då fattade regeringen ett beslut med anledning av en framställning jämte besvär från tre samebyar. Det var Jäkkåkaska, Sirkas och Tuorpon samebyar, som hade hemställt att domänverket inte skulle verkställa några avverkningar av skog eller vägdragningar i fjällnära skogar inom nämnda samebyars åretruntmarker inom Jokkmokks revir.

Man avslog besvären. I och med det visade regeringen i handling att man struntade i samernas självklara rätt och naturvårdens välgrundade krav på skydd av de fjällnära skogarna.

Det finns välgrundade krav från såväl samer som naturvårdens företrädare om att de fjällnära skogarnas skall undantas från avverkning. De fjällnära skogarna utgör våra sista ursprungliga större sammanhängande barrskogsområden. Många av dessa fjällskogar är så orörda och naturliga som skog över huvud taget kan vara i vårt land. Det är resultatet av tusentals år av naturlig utveckling. Det ursprungliga växt- och djurlivet är bevarat. Arter som hotas i andra delar av landet har därför en fristad. Vi måste ha de här skogarna för forskning och som referensområde. Fjällskogarna är viktiga för rennäringen.

Om vi tar det aktuella fallet så är rennäringen i Jokkmokksområdet beroende av bete både på marken och inte minst i form av tillgång till hänglaven i det fjällnära området.

Det är anmärkningsvärt att domänverket fortsatt sin avverkning eller förberedelse genom vägdragning trots beslut som fattats av riksdagen, det beslut som jordbruksministern tar upp i sitt svar. Beslutet var enhälligt om att

Torsdagen den
27 oktober 1983*Om åtgärder för att
förhindra avverk-
ning i fjällskogar*

man skulle uppskjuta mer ingripande skogsvårdsåtgärder – inkl. vägarbeten – i de aktuella områdena.

Vad resulterade riksdagens beslut i? Jo, domänverket fortsätter sin verksamhet som om ingenting hade hänt. Detta visar en otrolig nonchalans mot fattade beslut. Resultatet blir att man struntar i samernas rättmätiga anspråk. Det rycker undan grunden för rennäringen, och därigenom får vi bevis på att en minoritets intressen är av noll och intet värde för denna statliga myndighet. Samma inställning visar nu även regeringen.

Menar jordbruksministern med svaret att krav om åtgärder för att skydda fjällskogarna, som framförts från såväl naturvårdsverket och Samernas riksförbund som Kungl. Vetenskapsakademien, skall lämnas utan åtgärd? Fäster man inget avseende vid den pågående hänglavsinventeringen, eftersom man inte vidtar några åtgärder nu?

Anf. 100 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det inlägg som Kerstin Ekman nu gjort motiverar att jag ytterligare utvecklar hur vi principiellt ser på dessa frågor och vad som hänt under denna tid.

Kerstin Ekman nämner i sin fråga den fysiska riksplaneringen. Jag anser att det bör vara möjligt att utarbeta samordnade markanvändningsplaner eller handläggningsprogram för fjällen och skogen närmast fjällen. I avvaktan på en sådan planering måste, såsom också framgår av riksdagens uttalande, restriktivitet iakttas i fråga om avverkning i fjällnära skogar. Detta har bl. a. lett till ökat samråd från domänverkets sida med andra myndigheter och sammanslutningar.

I mars 1982 utfärdade skogsstyrelsen, under medverkan av bl. a. domänverket, allmänna råd om skogsbrukets hänsynstagande till rennäringen. Det ansågs nödvändigt med samråd mellan samebyarna och storskogsbruket om planerade skogsbruksåtgärder. Från den 1 juli 1983 har det anvisats en halv miljon kronor för att man skall kunna utveckla detta samråd bättre. Regeringen föreskrev i november 1982 att domänverket, i avvaktan på resultatet av den pågående urskogsinventeringen, före beslutet om avverkning av skog och vägdragningar ovanför den tidigare s. k. skogsodlingsgränsen i varje särskilt fall skall samråda med berörd länsstyrelse.

Fru Ekman åberopar Jokkmokksfallet. I det sammanhanget hade naturvårdsverket ingen invändning, utan här var det en fråga som stod mellan rennäringen och domänverket.

Den här frågan gav mig anledning att åter be lantbruksstyrelsen och domänverket att samråda kring dessa frågor, och det har resulterat i att domänverket nyligen har utfärdat ytterligare direktiv angående avverkning av detta slag. I de fall enighet inte nås inom ramen för samrådsförfarandet mellan samerna och reviret, skall revirförvaltaren hänskjuta frågan till regionchefen som skall inhämta yttrande från lantbruksnämnden. Lantbruksnämnden, som sålunda i det här sammanhanget företräder rennäringen, skall därvid göra en sakprövning av frågan om vilken betydelse den

*Om det tillfälliga
investeringsförbu-
det inom jordbru-
ket*

aktuella skogsmarken har för rennäringen inom området. Detta är alltså vad vi nu har vidtagit för åtgärder.

Anf. 101 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Det var många åtgärder som jordbruksministern redovisade. Men beträffande samrådet med samerna i det här aktuella fallet kom man inte överens. Då är det tydligen domänverket som har sista ordet, och man lämnar samernas erinran utan åtgärd. När samerna sedan går vidare till regeringen får de också nej. Det är visserligen inte den debatten vi skall föra nu, men i förlängningen innebär detta ett sammanbrott när det gäller möjligheterna att få en diskussion med en minoritet i vårt land, vilken vi skall slå vakt om, och dess möjlighet att bedriva sin näring.

Det är alltså naturvårdens intressen vi skall skydda, och då räcker det inte med att vi säger att vi vidtar åtgärder, om resultatet ändå blir att det pågår avverkning, att domänverket tar bort delar av den fjällnära skogen. Då är det verkligen bekymmersamt.

Anf. 102 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Som jag sade i mitt inlägg var det i detta sammanhang inte naturvårdens intressen det gällde. När det gäller naturvården och domänverket har man kommit överens om en ordning för hanteringen – i detta fall gällde det rennäringen.

Just därför att jag ansåg att det var viktigt att man inte bara nöjde sig med det samrådsförfarande som hitintills har fungerat, fick vi till stånd en ytterligare åtgärd som nu innebär att lantbruksnämnden skall gå in i denna typ av fall och sakpröva rennäringens intressen av att bevara lavskogarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1983/84:8 om det tillfälliga investeringsförbudet inom jordbruket

Anf. 103 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Börje Stensson har frågat mig om det tillfälliga investeringsförbudet haft den återhållande effekt på investeringarna inom jordbruket som regeringen väntade sig.

Investeringsstoppet har enligt min uppfattning haft en återhållande verkan på investeringarna inom jordbruket. Vi kan konstatera att betydande utbyggnadsplaner fanns innan förbudet trädde i kraft. Planerna innebar väsentliga produktionsökningar som skulle ha försvårat möjligheterna att finna lösningar på överskottsproblemen inom jordbruket.

Anf. 104 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Svante Lundkvist för svaret på min fråga, även om jag måste tillstå att det var ytterligt kort. Jag tror att vid

närmare eftertanke måste också statsrådet medge att det var ett mycket kort svar.

Det finns väl trots allt ett insamlat material från lantbruksnämnderna, som ger konkreta besked om antalet ansökningar om att få bygga om och bygga nytt och om antalet dispenser eller avslagna ansökningar – eller kan det vara så att inga ansökningar om ny- eller ombyggnad har inkommit? Kan det vara så att cementblandare, svetsaggregat och hammarslag har tystnat för gott i byggverksamheten på svenska lantbruk? Jag kan inte tro det.

Bakgrunden till min fråga är regeringens proposition 1982/83:112 med förslag till lag om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä. Regeringsbeslutet fattades den 17 februari. Jordbruksutskottet justerade sitt förslag till beslut den 17 mars. Riksdagen beslöt i enlighet med regeringens förslag den 23 mars 1983.

Jag frågar mig: Hur betungande har den nya uppgift som ålagts lantbruksnämnderna blivit för dem?

Från folkpartiets sida har vi motsatt oss denna reglering. Dels anser vi att reglering bör tillgripas med stor försiktighet, inte minst när det gäller jordbruket som redan är så hårt reglerat, dels bedömde vi som sannolikt att den omedelbara effekten skulle bli att vissa bygginvesteringar skulle tidigareläggas för att man skulle undgå stoppet. En viss förryckning av bygg- och inredningsfirmornas verksamhet skedde också.

Det stod klart redan 1982 att den sjunkande lönsamheten i svenskt jordbruk – inte minst på köttproduktionens område – hade medverkat till en nedåtgående ambition i fråga om bygginvesteringar. Vi bedömde byggstoppet när det gäller djurstallar som onödigt. Jag har fortfarande samma uppfattning, efter det svar som jordbruksministern har lämnat. Det är dock angeläget, tycker vi, att på skilda sätt få belyst vilka konsekvenser de av oss kritiserade besluten får.

Det är helt klart att antalet kor inom mjölkproduktionen har ökat tidigare år. Den ökningen har skett utan större investeringar, vilket kan tyda på att det funnits och kanske finns outnyttjad kapacitet när det gäller stallar. Investeringar har skett för att ersätta nedslitna stallar. Det har gett möjlighet att utnyttja modern teknik. Produktionen har kunnat effektiviseras.

Jag tror att jordbruksministern måste hålla med om att det krävs en hel del bygginvesteringar på jordbrukets djurstallar för att bibehålla standarden på det nödvändiga byggnadsbeståndet.

I vilken riktning styr det nuvarande byggstoppet? Stoppas nyetablering av viss storleksklass? Är det familj jordbruket som ges dispenser? Vilken vikt har man tillmätt regionalpolitiska hänsyn? Har man fått in arbetsmiljöaspekter och djurhälsoeffekter i dispensgivningen? Detta är frågor som jag ställer mig och som jag ställer till jordbruksministern.

Anf. 105 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag utgår från att Börje Stensson vet vad som var motivet till att vi fick detta investeringsstopp. Om nu Börje Stensson gör bedömningen att det var onödigt, hade i varje fall LRF en helt annan uppfattning såsom

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om det tillfälliga
investeringsförbudet
inom jordbruket*

företrädare för jordbruket i det här sammanhanget. Det var i samförstånd med LRF som stoppet kom till.

Det finns möjlighet att göra de undantag som Börje Stensson berörde i sitt inlägg. Avsikten är ju att stoppa utbyggnad för en utökad produktion, eftersom bekymret är att vi måste resonera om på vilket sätt vi skall skapa en bättre balans i produktionen med hänsyn tagen till de överskott som både LRF och regeringen har funnit vara av den karaktären att det finns anledning att diskutera dem inom ramen för livsmedelsutredningen. Exempelvis miljöfrågor är sådant som kan möjliggöra dispens.

Det är litet svårt att bedöma hur många ansökningar som har kommit in av den ena eller den andra karaktären. Jag har ändå en uppgift som jag kan meddela. Under första halvåret 1983 granskades 687 ansökningar enligt djurstallkungörelsen. Man säger från lantbruksstyrelsen att man bedömer att det kan röra sig om ett femtiotal företag som har fått dispenser. Detta är vad vi i dag kan säga om den ungefärliga omfattningen för den händelse att investeringsförbudet icke hade funnits.

Jag vidhåller den uppfattning som både regeringen och LRF har, nämligen att detta investeringsstopp var nödvändigt och att det hittills har fyllt den funktion som var avsikten med det.

Anf. 106 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lundkvist för detta kompletterande svar.

De 687 ansökningar som har inkommit till de skilda lantbruksnämnderna måste självfallet ha åstadkommit en hel del arbete för lantbruksnämnderna. Det kan vara svårt för statsrådet och departementet att veta vilka andra arbetsuppgifter som lantbruksnämnderna har fått lägga åt sidan för att granska dessa ansökningar.

Min allmänna bedömning är att det inte är bra att införa nya regleringar. Jag har den uppfattningen att man hade kunnat komma till rätta med detta problem på annat sätt.

Det är alltså ett femtiotal företag som har fått dispens. Det skulle vara mycket intressant att få reda på fler uppgifter om dessa företag. Det kanske jag kan få på annat sätt, vid direkta kontakter med lantbruksnämnderna. Vilka företag är det som har fått dispens, och på vilka grunder har det skett? Var någonstans är de lokaliserade, och vilken storlek är det på dem? Det är ju intressant att veta om det är etableringar av en viss storleksordning som har fått avslag på sina ansökningar.

Anf. 107 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Regeringen har inte i första hand bedömt detta ärende från utgångspunkten vilket bekymmer hanteringen skulle kunna förorsaka lantbruksnämnderna. Vi sade oss att det stora problemet i sammanhanget, som vi måste försöka hjälpa jordbruket att komma till rätta med, var risken att jordbrukarna – i den obalans som rådde mellan produktion och konsumtion – skulle försöka förbättra sin lönsamhet genom att ytterligare öka produktio-

nen, bygga ut stallplatser osv. De skulle därmed, under tiden som utredningsarbetet pågick, ytterligare ha förvärrat obalansen. Det var detta som vi uppfattade som problemet och som vi fick lov att angripa. Har man ett sådant problem får administrationen som sådan hjälpa till med att försöka lösa det.

Vi har tydligen litet olika uppfattning om vilken problemställning som här bör prioriteras – endera jordbrukets intressen eller också de bekymmer som lantrbruksnämnderna eventuellt kan ha med att fullgöra sina uppgifter i sammanhanget.

Anf. 108 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Min bedömning är att lönsamheten för jordbruket har gått ned och att det fanns en viss avvaktan när det gällde investeringar för att öka produktionen på skilda jordbruksenheter. Det är ganska klart.

I och med detta tal om att ett byggstopp skulle komma tog planeringen fart, och det fanns plötsligt många byggnadsarbeten som man ville ha utförda. Jag kan se det i exempelvis det faktum att vissa byggföretag och inredningsföretag inom jordbrukssektorn fick mycket arbete i det skede då detta ombyggnadsförbud aviserades. Jag menar att problemet kanske hade kunnat lösas på det sättet att jordbrukarna hade betraktat det som mindre lönsamt att investera. I och med att regleringen skulle införas ville de försäkra sig om vissa moderniseringar och förbättringar, ja, kanske t. o. m. om en utvidgning av sin kapacitet.

Anf. 109 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag har naturligtvis all respekt för herr Stenssons bedömningar av denna fråga. Men regeringen har funnit större anledning att fästa avseende vid vad näringens företrädare har haft för åsikt. Vi har baserat vårt agerande på deras uppfattning och på lantrbruksstyrelsens uppfattning. Vi har då kommit fram till den åtgärd som vi här diskuterar.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1983/84:14 om bättre information till utländska turister om allemansrätten

Anf. 110 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förbättra informationen till utländska turister om vår allemansrätt.

Riksdagen har vid flera tillfällen understrukit vikten av en effektiv och vederhäftig information om allemansrätten och om de rättigheter och skyldigheter som denna innebär. Den har förutsatt att berörda myndigheter och organ med uppmärksamhet följer utvecklingen och därvid fullföljer den informationsverksamhet som redan påbörjats (JoU 1979/80:7 s. 7). Riksdagens uttalanden avser inte minst upplysning till utländska turister.

Den informationsverksamhet som det är fråga om handhas av statens

Om bättre information till utländska turister om allemansrätten

*Om bättre informa-
tion till utländska
turister om alle-
mansrätten*

naturvårdsverk. Information till utlandet har skett i samråd med bl. a. Sveriges turistråd och domänverket. Enligt mitt bedömande är dessa organ väl medvetna om betydelsen av en god information om allemansrättens innebörd och sitt ansvar för denna uppgift. Jag anser därför inga ytterligare åtgärder från min sida behövliga.

Anf. 111 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, som jag inte är riktigt nöjd med.

Den svenska allemansrätten, som naturvårdsverket i sin broschyr beskriver som allas rätt till naturen, är för oss i Sverige en självklar rättighet. Det är också helt klart att de gäster som kommer till oss från andra länder skall få ta del av denna rättighet. Men vi får då inte glömma bort att allemansrätten också innebär skyldigheter. För oss svenskar är allemansrätten på något sätt självklar, och vi känner till rättigheterna men också skyldigheterna. Det är klart att många överträdelse gör, inte minst när det gäller nedskräpning, även av svenskar.

Turismen ökar i Sverige. Det har tidigare berörts i denna frågestund i dag. Jag hörde i går en rapport om att ökningen har varit betydande under föregående år. Vi marknadsför då allemansrätten som en tillgång för turismen, inte minst i förhållande till andra länder. Och det är helt riktigt, det skall vi göra. Men jag upplever att i denna marknadsföring - som ofta när man vill sälja en bra produkt - överväger rättigheterna under det att skyldigheterna kommer in mera som bisatser. Jag tror att det är mycket viktigt att rättigheter och skyldigheter marknadsförs parallellt med varandra. Bo Roséns utmärkta bok om detta problem har rubriken Allemansrätt och allemansskyldighet.

En annan fråga är hur vi skall få ut kunskaperna om allemansrätten i Europa. Naturvårdsverkets broschyr sprids genom turistrådet och andra till turistbyråerna. Men den viktiga kontaktpunkt, herr jordbruksminister, där gästerna får möta Sverige är tullstationerna - det är ju där nästan alla kommer in i landet. Det har ibland sagts att tullen anser sig ha så mycket att göra att man inte kan ta ett totalt ansvar för informationen om allemansrätten. Och jag förstår att statliga verk har fullt upp med sina egna arbetsuppgifter, men det är då mycket viktigt att kunna samordna och rationalisera de olika verkens arbete. Jag tror att det skulle vara mycket värdefullt om informationen - kanske i ett mycket enkelt faktablad i A4- eller A5-format - kunde ges till alla besökare i vårt land.

Herr talman! Eftersom jordbruksministern nu säger att han är nöjd med nuvarande handläggning vill jag fråga: Är det inte betydelsefullt att förutom att rättigheterna redovisas också skyldigheterna klargörs på ett tydligare sätt än som nu görs? En annan fråga är: Är det inte angeläget att turisterna just vid inresan till Sverige också obligatoriskt får upplysningar om rättigheter och skyldigheter?

Anf. 112 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det råder inga delade meningar mellan oss. Naturligtvis är det viktigt att också skyldigheterna i samband med allemansrätten redovisas för de turister som besöker landet. I de skrifter som jag har haft möjlighet att ta del av förekommer också sådan redovisning.

När det sedan gäller hur man praktiskt skall utforma denna vill jag säga att det naturligtvis är svårt, i varje fall för jordbruksdepartementet, att hantera den frågan. Jag menar med mitt svar att efter vad jag har kunnat konstatera i kontakterna både med naturvårdsverket och med Sveriges turistråd är dessa väl medvetna om problemen, och de känner sådant ansvar för frågorna att jag har anledning att förutsätta att dessa kommer att bli uppmärksammade på det sätt vi båda finner vara önskvärt.

Anf. 113 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Liksom jordbruksministern tror också jag att de här verken känner till problemen och att de bevakar frågan på bästa sätt. Men varje verk har ju sitt ansvarsområde, och för att få en diskussion över verksgrensarna kan det ibland vara bra om regeringen, som ändå har det övergripande ansvaret, tar initiativ till en sådan diskussion med verken.

Att jag tagit upp den här frågan beror på att det ibland uppstår incidenter. Vi skall inte förstora dem, för det rör sig om en liten krusning på ytan, men ett gammalt svenskt ordspråk säger att det är bättre att stämma i bäcken än i ån. När nu turismen ökar successivt kan vi få fler incidenter, vilket aktualiserar diskussionen om den betydelsefulla allemansrätten. Det är då olyckligt om olika parter ställs emot varandra. Därför är det viktigt att bevaka frågorna i ett tidigt skede.

Anf. 114 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag har ingen annan uppfattning. Det samråd som efterlyses pågår mellan de parter som har att hantera frågorna. Jag menar att jag av det skälet inte har funnit anledning att ingripa ytterligare.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på frågorna 1983/84:48, 72 och 73 om den svenska sockernäringen**Anf. 115** Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Einar Larsson har frågat mig om jag är beredd att vidmakthålla den svenska sockerproduktionen på minst nuvarande nivå.

Ingvar Eriksson har frågat mig om regeringen frångått sin uppfattning från våren 1983, att driften vid samtliga sju sockerbruk skall upprätthållas, samt om orsaken till de nya löftena vid sockerkonferensen i Genève och hur regeringen tänker klara de problem som uppstår inom den svenska sockernäringen om dessa löften fullföljs.

Gunhild Bolander har frågat mig om regeringen är beredd att verka för en svensk sockerproduktion som garanterar fortsatt sockerbetsodling på Gotland och därmed fortsatt drift vid Roma sockerbruk.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

I samband med 1977 års jordbrukspolitiska beslut fastställde riksdagen att den inhemska sockerbetsarealen skulle avpassas så att den vid normal skörd gav ett importutrymme på 10–15 % av vår totala sockerkonsumtion. Det angivna importutrymmet bör, enligt riksdagens beslut år 1978, ses som ett riktmärke för de genomsnittliga förhållandena under en följd av år. Sockerbetsskörden och därmed vår självförsörjningsgrad varierar bl. a. beroende på väderleksförhållanden. Under åren 1975–1980 uppgick importen av socker till i genomsnitt 12 % av konsumtionen. Åren 1981 och 1982 var sockerbetsskörden större än normalt, och den inhemska sockerproduktionen översteg konsumtionen.

Årets skörd väntas bli betydligt mindre. Självförsörjningsgraden kommer sannolikt att stanna vid 85 %.

I förhandlingarna om ett nytt internationellt sockeravtal har Sverige i enlighet med 1977 års riksdagsbeslut, som alltjämt gäller, förklarat sig berett att på sikt sträva efter att skapa utrymme för en import av socker motsvarande 10–15 % av konsumtionsbehovet. Härigenom vill vi underlätta u-ländernas sockerexport, och vi utgår ifrån att övriga importerande i-länder gör liknande åtaganden. Eftersom vår nuvarande sockerproduktion ger arbetstillfällen som är värdefulla inte minst från regionalpolitisk synpunkt, måste hänsyn härtill tas när det gäller den takt i vilken detta importutrymme kan ställas till förfogande. Detta underströks särskilt från svensk sida vid konferensen.

Deklarationen vid sockerkonferensen påverkar givetvis inte de riktlinjer för sockerregleringen för tiden till den 30 juni 1985 som riksdagen fastställde våren 1983. Riksdagsbeslutet innebär som bekant en minskning av sockerbetsarealen med 500 ha/år med sikte på en areal år 1985 på högst 51 500 ha.

Anf. 116 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret, men jag konstaterar och beklagar samtidigt att jordbruksministern hänger upp sig på 1977 års jordbrukspolitiska beslut. Men just på grund av utvecklingen, produktionsbalansproblem, sysselsättningsproblem, det moderna jordbrukets sårbarhet m. m. tillsattes ju en sockernäringskommitté, som hade till uppgift att utreda dessa frågor. Det framlades också ett enigt förslag våren 1982. Regeringen tar alltså inte hänsyn till detta.

Beskedet i början av månaden i samband med regeringens deltagande i sockerkonferensen i Genève, där utrikeshandelsministern lovade att Sverige skulle importera 10–15 % av sitt behov av socker, slog ned som en bomb bland alla dem som just då stod i begrepp att börja arbetet med årets sockerbetsskörd. Förvåning, besvikelse, t. o. m. ilska blev följden av detta anmärkningsvärda besked.

Mot bakgrund av att just sockernäringskommittén våren 1982 lade fram ett

enigt förslag och riksdagen så sent som under försommaren i år beslutade om en tvåårig regleringsperiod för sockerbeter och socker, som omfattar tiden fr. o. m. den 1 juli i år t. o. m. den 30 juni 1985, var reaktionen förklarlig. Regeringen gav ju då faktiskt utfästelser om att driften vid våra nuvarande sju sockerbruk skulle fortsätta. Och nu händer detta! Man undrar: Vet regeringens ena hand vad den andra gör?

Sockernäringskommittén hade den bestämda uppfattningen att enda sättet att klara driften vid samtliga bruk var att odlingsarealen utökades till omkring 54 000 hektar. Denna odling skulle normalår ge 95 % självförsörjning. Infriar regeringen löftena i Genève äventyras uppenbarligen ett par av landets sockerbruk. Det måste stå klart också för jordbruksministern. Jag frågar därför:

Är det de anställda och odlarna i Karpalundsområdet, i Romaområdet på Gotland eller i Mörbylångaområdet med Öland och övriga delar av Kalmar län och kanske t. o. m. en del av Blekinge som skall förlora sina arbeten inom sockernäringen?

Hur tänker regeringen klara de problem som uppstår, om löftena i Genève infrias?

Till sist: Tänker regeringen helt strunta i sockernäringskommitténs eniga förslag?

Anf. 117 EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Jag skall också be att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga och kan vinna tid genom att i stort sett instämma i de synpunkter som här har framförts av Ingvar Eriksson.

Det var ju en enhällig sockernäringskommitté, starkt understödd av Fabriksarbetareförbundet, som gjorde de ställningstaganden för framtiden som man trodde skulle vara vägledande för den svenska sockernäringen. Ställningstagandena innebar en garanti för driften vid de sju bruken och en 95-procentig självförsörjningsgrad. Det fanns också en färdig proposition utarbetad hösten 1982 som helt följde de här förslagen men som aldrig kom att föreläggas riksdagen. Däremot har riksdagsbeslutet i anledning av de förhandlingar som fördes i ganska hög grad följt sockernäringskommitténs principer.

Nu kommer detta plötsliga utspel i Genève av statsrådet Hellström. Och jag måste säga att det resonemang som han för och som också Svante Lundkvist har med i sitt svar, att förslaget skulle syfta till att underlätta exporten för u-länder, är ganska verklighetsfrämmande. Under den senaste tioårsperioden har vår import i huvudsak kommit från EG-länderna.

Jag hoppas att det finns tid att tänka om, annars hotas inte bara alla de arbetstillfällen på fabrikerna som Fabriksarbetareförbundet helt naturligt slår vakt om utan också sysselsättningen för alla övriga inom näringen. Jag vill därför ställa en följdfråga. Svante Lundkvist talar om viss regionalpolitisk hänsyn. Innebär den formuleringen att statsrådet i dag kan garantera fortsatt drift vid de sju bruken i Sverige även efter 1985? Det är ett väldigt viktigt besked för odlarna, arbetarna och berörda kommuner.

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om den svenska
sockernäringen*

Anf. 118 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag ställde den naturligtvis av samma anledning som de båda andra ledamöter som ställt liknande frågor, även om svaret från regionalpolitisk synpunkt får olika stora konsekvenser för Skåne och Gotland. Uttalandet av Mats Hellström har väckt stor oro, och vi vill ha ett lugnande besked från jordbruksministern.

Mot bakgrund av det tidigare beslutet i år, där riksdagen godkände sockeröverenskommelsen mellan berörda parter och där en faktisk självförsörjningsgrad på 95 % fastlades, framstår regeringens ändrade syn på detta område som synnerligen märklig. Den kräver därför sin förklaring. Uttalandet har framkallat berättigad oro och förvåning, och protesterna har inte heller uteblivit. De har förts fram av såväl sockerbetsodlarna som Fabriksarbetareförbundet, och jag förutsätter att dessa protester även har nått fram till jordbruksministern.

Att Roma sockerbruk på Gotland på ett alldeles speciellt sätt kommer att befinna sig i ett riskläge vid en ökad sockerimport är vi väl medvetna om, vi som arbetar och bor i denna del av Sverige. Vi vet vad det skulle betyda från regionalpolitisk synpunkt om inte sockerbruket och betodlingen får drivas i samma omfattning som nu. Frågan är bara om också regeringen är medveten om detta.

Drygt hundratalet årsanställda plus kanske lika många säsongarbetare mister sina jobb. Nästan tusentalet lantbrukare har gjort dyrbara investeringar i såmaskiner, i upptagare, i fyrhjulsdrivna traktorer, i vagnar, i redskap och i utrustningar, som helt plötsligt inte kan utnyttjas och därmed förlorar i värde. Lantbrukarna har utvecklat kunskaper och teknik för att framställa en fullvärdig produkt till förädlingsindustrin. Detta har givit utkomstmöjligheter och arbetstillfällen åt både bönder och arbetare. Det är därför av allra största vikt att sockernäringen kan garanteras fortsatt verksamhet på Gotland.

Därför vill jag fråga jordbruksministern om det verkligen är hela regeringens uppfattning att vi skall minska vår självförsörjningsgrad med 10–15 % och därigenom frångå den för varje år uppförhandlade 95-procentiga självförsörjningsgraden, vilken det hittills har rått enighet om.

Eftersom regeringen har ett särskilt ansvar för den genomreglerade bransch som sockernäringen utgör, vill jag också fråga om man är medveten om vilka konsekvenser det kommer att få för Gotland om Roma sockerbruk läggs ner. Möjligheten till alternativ sysselsättning inom länet är obefintlig.

Anf. 119 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det uttalande som Sverige gjorde vid FN:s sockerkonferens i Genève är betingat av att vi inte kan nöja oss med att i olika sammanhang bara uttala vår välvilliga inställning till att underlätta utvecklingsländernas export. Vad vi har sagt är att vi skall sträva efter att skapa utrymme för den import av socker på 10 à 15 % som riksdagen uttalade sig för i enlighet med de jordbrukspolitiska riktlinjer som den borgerliga regeringen föreslog i 1977

års proposition och som fortfarande gäller, även om vi nu arbetar med det tvååriga avtalet.

När vårt uttalande i Genève nu tolkas som en sådan förändring av nuvarande förhållanden att det skulle tvinga till omedelbar nedläggning av något sockerbruk är det med hänsyn tagen till den utformning som den svenska utfästelsen fick fel. Det sades sålunda klart ut att ökningen av importutrymmet får ske i sådan takt att man samtidigt tar hänsyn till de arbetstillfällen i Sverige som är värdefulla ur bl. a. regionalpolitisk synpunkt. Vi bibehåller sålunda det andrum som i våras gavs i avtalet för att vi skall kunna finna ersättningsysselsättning för de arbetstillfällen som skillnaden mellan en självförsörjningsgrad på mellan 95 % och 85 à 90 % representerar. Det omedelbara hot om nedläggning av något av de befintliga sockerbruken som det talas om föreligger sålunda inte. Däremot finns en förhoppning om att det på sikt skall vara möjligt att finna ersättningsproduktion som kan hjälpa oss att få ekvationen att gå ihop. Där kanske man kan göra den reflexionen att det borde vara lättare för ett industriellt välutvecklat land som Sverige att finna ersättningsproduktion än det är för ett u-land. Som alla vet pågår arbetet på att hitta ersättningsproduktion, men i dag tar vi hänsyn till de arbetstillfällen som betraktas som värdefulla.

Anf. 120 EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Jag konstaterar att jordbruksministern inte kunde lämna den garanti för framtiden som jag efterlyste för de två nämnda sockerbruken. I stället talar han här om ersättningsindustri och alternativ produktion. Det är en ganska märklig fundering i en tid då vi har så pass mycket bekymmer med att klara industrin i övrigt.

Jag anser att regeringen skulle ha varit värd en applåd om den hade talat om i Genève att nu är vi, precis som EG-länderna, också ett exportland i fråga om socker. För Sverige är inget u-land när det gäller att odla socker. Det kan vi, och vi gör det till mycket konkurrenskraftiga priser. Det hade varit riktigare att tala om i dag att nu skall vi ta upp förhandlingar med Norge och Finland, som vi utan vidare skulle kunna förse med socker. Det skulle innebära långsiktiga handelsavtal. Jag tror att Sverige i det långa loppet skulle kunna hävda sig väl. Det är dock så att även de dumpade småkvantiteterna på världsmarknaden till och från har ganska höga priser. Där skulle Sverige utan vidare kunna konkurrera. Det är att beklaga att man här försöker ta udden av något som fungerar väl och är mycket viktigt både från regionalpolitisk synpunkt och från många andra synpunkter.

Anf. 121 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jordbruksministern säger att det var ett uttalande om en allmän välvilja att förstärka u-hjälpen. När det gäller sockret har det haft väldigt marginell betydelse i de sammanhangen, hittills i varje fall. Vi har t. o. m. importerat för att täcka det behov vi tidvis haft, men från andra länder än u-länder. Det bör man i detta sammanhang också notera.

Det skulle inte heller bli fråga om någon omedelbar nedläggning. Men,

herr jordbruksminister, det har varit oro bland de anställda på sockerbruken, inte minst på Karpalund, i många år, och man frågar hur länge otrygghet och osäkerhet skall vara rådande. I och med att jordbruksministern framhöll att det var viktigt att vi på sikt kom fram till alternativ produktion skulle jag vilja fråga jordbruksministern: Krävs det då inte att regeringen är mera positiv till att påskynda strävandena att nå framgångar i detta avseende?

Anf. 122 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag skulle också gärna vilja efterlysa de alternativa sysselsättningar som kan ges eller alternativa produktioner som det skulle kunna bli på sockerbruken framöver. Jag undrar om detta är något som kan gälla också Gotland och vad det finns för forskning och undersökning på gång inom det här området. Det skulle vara mycket intressant att veta.

Jag noterar också att jordbruksministern ändå säger att man skall ta regionalpolitiska hänsyn framöver. Jag tolkar det som att regeringen är beredd att garantera den här näringens framtid på Gotland, där den betyder så väldigt mycket.

Anf. 123 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Ingvar Eriksson sade i sitt första anförande att jag hänger upp mig på 1977 års riksdagsbeslut. Det är ett riksdagsbeslut som vi alla har varit överens om att fatta och ett riksdagsbeslut som gäller tills ett nytt beträffande riktlinjerna är fattat. Vi får skilja mellan de riktlinjer som vi har och det avtal som vi har träffat.

Vi träffade det aktuella avtalet för att garantera sysselsättningen vid de befintliga sockerbruken. Det gav möjligheter för den betproduktion och den sockerbruksproduktion som vi har i dag. Avtalet gäller under två år.

Utöver vad som sades 1977 har vi sagt att vi vet vilken tung roll de här bruken har ur regionalpolitisk synpunkt. Därför har vi även i Genève markerat att det är fråga om en strävan på sikt.

Einar Larsson säger att det hade varit värt att applådera Sverige om vi hade åkt till Genève och sagt: Nu skall också vi medverka till att tränga undan utvecklingsländernas möjligheter att exportera på det här området. Det tycker jag är något cyniskt. Borde vi inte vara intresserade av att på sikt göra vad som är möjligt för att se hur vi som har möjligheterna skall kunna utveckla en produktion på basis kanske av jordbruksprodukter, kanske av det kunnande som vi har i dag – för att få till stånd en alternativ sysselsättning som kanske t. o. m. blir bättre ur alla deras synpunkt som skall arbeta inom detta område och som samtidigt ger oss möjligheter att bidra med detta lilla importutrymme?

Det är så marginellt, säger Ingvar Eriksson, så att det inte betyder någonting. Men Sveriges insats i det här sammanhanget är att gå ut och försöka få också andra att medverka – det är så vi för diskussionerna.

Vi sade också som en förutsättning att om det här utrymme på svensk sida skall skapas på sikt, att det inte får vara för att ge utrymme åt import från

andra industriländer, utan det skall vara ett utrymme förbehållet import från utvecklingsländerna.

Det är så vi resonerar. Någon oro finns det i dag inte anledning att sprida kring de här frågorna.

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om den svenska
sockernärningen*

Anf. 124 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Det är klart att de alternativ som jordbruksministern talar om på sikt skulle kunna skapa möjligheter för den här u-hjälpen. Men i sockernäringskommittén fann vi att det var mycket stora svårigheter med att så snabbt komma fram på det här området. Det tar längre tid än man av allt så döma också från regeringens sida anser i dag.

Därför menar vi att oron kommer att fortsätta, och därför behövs det faktiskt mer än de markeringar som har gjorts i Genève. De har i stället åstadkommit att oron blivit större. Därför hade det varit bättre om de aldrig hade blivit gjorda.

Jag hoppas att jordbruksministern tar initiativ till att försöka rätta till detta, så att vi kan få lugn och ro i den produktion som för vårt lands del är så viktig i de här avseendena.

Vi vet att sockerbetor är en oerhört viktig gröda som är betydelsefull ur många synpunkter, inte minst ur miljösynpunkt. Det bör också vara någonting som regeringen har intresse av.

Anf. 125 EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Jo, Svante Lundkvist, jag tror säkert att man får mest applåder i Genève om man går ut med den beskäftigt generösa inställningen att Sverige skall ge efter och bortse från egna intressen. Det är emellertid på tiden att tänka över om vi har råd med den sortens beskäftighet, som jag inte är säker på att man ute i världen tar så allvarligt som svenskarna själva ibland gör. Jag anser också bestämt att sockerproduktionen är fel område, eftersom erfarenheten visar att andra i-länder ökar sin produktion och applåderar att lilla Sverige låter bli att vara med och konkurrera.

Det var ganska naturligt att man fattade ett försiktigt beslut om högst 15 % år 1977, eftersom det internationella sockeravtalet då gällde. Jag tycker emellertid att det nu – när det var tid för nya ställningstaganden beträffande det internationella avtalet – var fel att ha som utgångspunkt att Sverige skall vara ett importland.

Anf. 126 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Att det skulle vara ett uttryck för beskäftighet om Sverige på internationell nivå försöker att på sitt sätt bidra till att i en också för utvecklingsländerna utomordentligt besvärlig situation skapa ett utrymme för deras möjligheter till export av en vara av denna karaktär är en bedömning som Einar Larsson får stå för.

Här har sagts att sockernäringskommittén var enig. Den kom med ett betänkande, och jag känner mycket väl till detta. I remissbehandlingen var meningarna om detta betänkande delade. Jordbruksnämnden fann för sin

del ingen anledning att frångå 1977 års beslut. Einar Larsson tycks mena att den allmänekonomiska situationen i världen och för utvecklingsländerna är sådan att det i dag finns större anledning att gå ifrån 1977 års beslut.

Det har sagts i denna debatt att en proposition låg färdig att avlevereras till riksdagen. Varför lade inte den borgerliga regeringen fram den propositionen?

Anf. 127 EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Det var så olyckligt att det kom en ny regering precis vid den tidpunkten. Det var anledningen.

Jag vidhåller vad jag tidigare sagt och beklagar att jag inte kan få regeringen att på allvar diskutera en ny linje när det gäller dessa principfrågor. Svante Lundkvist fortsätter att tala om u-ländernas roll i sammanhanget. Detta är ganska märkligt när vi kan bevisa att vi inte har importerat någonting från u-länderna under den senaste tioårsperioden. Dessutom är det mycket tivelaktigt om det är effektiv biståndsverksamhet att köpa socker till de dumpade världsmarknadspriser som ligger långt under produktionskostnaden, även i utvecklingsländerna.

Jag tycker att man skall ta bindeln från ögonen och erkänna att biståndsverksamhet är någonting helt annat.

Anf. 128 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill bara konstatera att jordbruksministern inte känner till den oro som många ute i landet hyser i de här avseendena.

Det är också på det sättet att en stark industri i Sverige skapar betydligt bättre möjligheter för oss att bistå u-länderna. Jag tror inte att sockernärningen i det avseendet är ett undantag.

Det är emellertid så, att om vi skall kunna bibehålla sockerbruken också för alternativ produktion – och det tar tid innan vi når fram till detta – måste vi i dag och många år framöver producera socker ur sockerbetor. Vi vet att om man lägger ner ett bruk är det praktiskt taget omöjligt att starta det igen.

Det är angeläget att jordbruksministern tar hänsyn till dessa faktorer och att han också lyssnar på sina egna partikamrater i sockernäringskommittén. De visade en fast och beslutsam hållning i dessa frågor. Vi trodde på dem, och vi hoppas också att regeringen framöver kommer att lyssna på dem och tro på oss som i dag har framfört oron som finns ute på fältet.

Anf. 129 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Anledningen till att jag inte känner den oro ni talar om är ju att jag vet vad den svenska regeringen har uttalat i Genève. Jag har tidigare redovisat vad det uttalandet innebär.

Ingvar Eriksson säger att våra möjligheter att bedriva en aktiv u-landspolitik beror av att vi har en väl utvecklad industri.

Men våra möjligheter beror inte av att vi i evighet framöver skall behålla just den typ av industriell utveckling som vi har i dag. Det är ju tvärtom ganska naturligt att vi arbetar för att åstadkomma en industri som är ännu

mer utvecklade. På basis av kanske jordbruksprodukter och av det kunnande vi har i detta sammanhang i dag kan vi måhända göra insatser av annan karaktär, insatser som u-länderna inte har lika lätt att göra. Det är motivet till att vi säger att man skall ta den hänsyn som de sysselsättningstillfällen vi i dag har kräver och se på utvecklingen på sikt. Men var litet förhoppningsfull om våra möjligheter att arbeta vidare för andra produkter och processer!

Anf. 130 EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Jag har intrycket att sockerindustrin i dag är mycket effektiv, mycket modern och mycket lönsam. Varför är det då så bråttom att leta efter andra och okända alternativ, som alla medför en oro?

Anf. 131 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag är förhoppningsfull om framtiden, jordbruksministern, och det gläder mig att också jordbruksministern är det. Det var därför jag hoppades att jordbruksministern också skulle inse hur allvarligt vi som satt i kommittén tog på uppgiften och hur eniga vi var i bedömningen av problemen att snabbt komma över till annan produktion, sådan produktion som jordbruksministern här tydligtvis tänker på. Vi hoppas att jordbruksministern medverkar till att denna process skall gå snabbare, och att man samtidigt klarar både sysselsättningen i industrin och i jordbruket och därmed också bygger upp ett starkt näringsliv och goda förutsättningar att också framgent kunna bistå u-länderna.

Anf. 132 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! I det senaste Ingvar Eriksson säger har jag ingen svårighet att instämma. Vi har konstaterat att detta är en utveckling som kräver sin tid. Men jag tycker det är riktigt att vi gör vad vi kan för att snabba på en utveckling som kan vara till fördel för det hela.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1983/84:78 om säkerhetskontrollen vid dammanläggningar

Anf. 133 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig om hur säkerhetskontrollen sker vid existerande dammanläggningar och om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att förbättra denna kontroll.

Enligt vattenlagen är det ägaren till en vattenanläggning som har ansvaret för kontroll och underhåll av anläggningen. Som vattenanläggning räknas bl. a. dammbyggnader. Enligt den nya vattenlag som träder i kraft vid årsskiftet utövas tillsynen över vattenanläggningar av länsstyrelsen. Om underhållet försummas får länsstyrelsen vid vite förelägga ägaren att fullgöra sin underhållsskyldighet. Handräckning kan också meddelas.

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om säkerhets-
kontrollen vid
dammanlägg-
ningar*

För att biträda länsstyrelserna i tillsynsarbetet har statens vattenfallsverk och Svenska kraftverksföreningen inrättat en dammsäkerhetsnämnd vars ledamöter förordnas av regeringen. Nämnden avser att under december 1983 ge ut normer för tillsyn av säkerheten vid medelstora och mindre vattenanläggningar. För att få underlag för tillsynen gör länsstyrelserna inventeringar av dammar.

För kontrollen av de dammar som statens vattenfallsverk förvaltar har verket en egen kontrollorganisation. Kontrollen sker enligt anvisningar som verket har utarbetat, och inspektioner utförs kontinuerligt av den personal som svarar för anläggningens drift. Ungefär vart tredje år skall det dessutom utföras en besiktning av särskilda sakkunniga. Vid många större dammar har det installerats olika instrument för mätning av bl. a. läckage och vattennivå i dammen. Liknande rutiner tillämpas av medlemsföretagen i Svenska kraftverksföreningen.

Mot bakgrund av vad jag nu har redovisat bedömer jag att det f. n. inte finns anledning för regeringen att vidta några åtgärder för att förbättra kontrollen av dammsäkerheten.

Anf. 134 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret, som var omfattande och rätt utförligt. Men jag kan inte instämma i de slutsatser som jordbruksministern drar av den uppräkningshan han har gjort i svaret.

Under den här sommaren har det uppstått läckor, först på Suorvadammen. En stor del av befolkningen i Lule älvadal skulle uppenbarligen ha svävat i omedelbar fara, om det hade varit ett allvarligt läckage, som hade lett till ett dammbrott. De ekonomiska förlusterna av denna läcka är ganska betydande.

Kort tid efter det att läckan i Suorvamagasinet upptäcktes, upptäcktes en läcka i Vittjärvsdammen.

Det är då att märka att läckan i Suorvadammen inte upptäcktes av någon av Vattenfall anställd eller av någon som hade med säkerhetskontrollen att göra, utan av en pensionär, som bor i området – precis som i Karlskrona när ubåten dök upp, då det inte var militären utan en fiskare som såg den. Det är alltså i båda fallen Ortsbefolkningen och inte de förnämliga kontrollapparaterna man har och som man tror skall kunna klara det som gjort upptäckten.

Jag menar att man måste ta mycket mera allvarligt på de här frågorna. Det får inte hända att vi får ett dammbrott i någon av Luleälvens stora regleringar; det skulle allvarligt hota befolkningen inom Norrbotten.

Jag tror jordbruksministern och jag är överens på den punkten, men jag tror inte man får slå sig till ro med de kontrollsystem man har – man måste också se över de tillämpningsföreskrifter som finns och se efter hur det går till i verkligheten. Jag tror att jordbruksministern mycket väl kan klara det, men jag tror inte det går att klara det genom att säga: Jag är inte beredd att vidta någon ytterligare åtgärd.

Anf. 135 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Självfallet är Paul Lestander och jag överens om allvaret i en sådan här situation och om att det inte får inträffa en sådan katastrof som skulle kunna bli följderna, om någonting hände med den här typen av dammar.

Jag tror för min personliga del att det här var en påminnelse till kraftföretagen om vikten av att kontroller görs och att de utförs med största omsorg. När jag säger att jag för ögonblicket inte finner anledning att vidta någon ytterligare åtgärd, gör jag det med hänvisning till de ytterligare åtgärder som enligt redan vad som har beslutats kommer att vidtas. Nämnden skall under december 1983 ge ut normer för tillsyn av säkerheten vid medelstora och mindre vattenanläggningar. För att få underlag för tillsynen gör länsstyrelserna inventeringar av dammarna. Man skärper alltså bevakningen på det här området.

Det som inträffat har blivit en påminnelse som motiverat dessa insatser, och jag hoppas att det skall visa sig vara tillräckligt.

Anf. 136 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag vet inte om jag eller jordbruksministern har missuppfattat detta material. Det står ju att det gäller små och medelstora dammar. För de dammar som Vattenfall självt har kontroll över har man en egen dammsäkerhetsorganisation. Den organisationen får nog ta initiativ till en utredning om vilka tillämpningsföreskrifter man har för sin dammkontroll. Hur går den till? Det är ju ortsbefolkningen som upptäcker dammläckor och inte de som skall sköta kontrollen.

Anf. 137 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Vad jag nu har sagt avser dammar över huvud taget.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1983/84:83 om utrotning av frilevande vildsvin i Södermanlands län**Anf. 138** Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Larz Johansson har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att vildsvinen snarast skall utrotas i Södermanlands län.

Enligt den lagstiftning som infördes i april 1981 skall länsstyrelserna i landet verka för att de vildsvin som lever i frihet utrotas. För att uppnå detta har länsstyrelserna bl. a. möjlighet att förordna särskilda jägare. Vidare får djuren jagas under hela dygnet och är jaktbara hela året. I Stockholms län, där försöksverksamhet pågår, skall länsstyrelsen sörja för att stammen inte ökar i nämnvärd omfattning.

Enligt vad som uppges har frilevande vildsvin etablerat sig i bl. a. Södermanlands län. Enligt vad jag erfarit har länsstyrelsen där informerat berörda jaktträtsinnehavare om gällande jaktregler beträffande vildsvin.

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om utrotning av
frilevande vildsvin i
Södermanlands län*

Länsstyrelsen kommer under hösten och vintern genom ytterligare information att söka få till stånd en mer intensifierad jakt efter djuren.

Genom beslut av regeringen i maj i år har naturvårdsverket erhållit medel till sin pågående undersökning om frilevande vildsvin i Stockholms län. I beslutet har regeringen uppdragit åt verket att, i samband med sin redovisning av undersökningen nästa år, lämna förslag till lämplig hantering av vildsvinsfrågan i framtiden. Förslaget kommer att redovisas under våren 1984.

Länsstyrelsen har således redan i dag möjlighet att begränsa vildsvinsstammen. Med hänsyn till detta och i avvaktan på naturvårdsverkets förslag bör ställningstagande till eventuella åtgärder från regeringens sida anstå.

Anf. 139 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga om, som han sade, vilka åtgärder han var beredd att vidta för att vildsvinen skulle utrotas. Svaret är uppenbarligen att inga som helst åtgärder skall vidtas.

Bakgrunden till frågan är den stora skadegörelse som vildsvinen har förorsakat i Södermanland och den framställan som LRF:s länsförbund har gjort till länsstyrelsen. Svaret från länsstyrelsen, vilket också jordbruksministern åberopar, är skäligen tunt. Därför ansåg jag att det fanns skäl att ställa frågan även till jordbruksministern.

Länsstyrelsen förklarade att den inte anser att "situationen f. n. är sådan att tvångsjakt enligt 24 § 1 mom. jaktlagen bör ske". Jag kan dess värre konstatera att det svar som jag nu har fått av jordbruksministern är ungefär lika intetsägande.

Innan länsstyrelsen fattade sitt beslut infortrade man synpunkter från ett antal remissinstanser, som antogs besitta sakkunskap på området. Jag skall ge några exempel ur svaren.

Södermanlands läns jaktvårdsförening säger att antalet frilevande svin måste "nedbringas till ett minimum" och "på grund av den påtagliga skadegörelse som redan konstaterats av befintliga grisar som lever i frihet på ett flertal platser i länet har man den bestämda uppfattningen att det inte är möjligt att ha vildsvinen frilevande i kulturlandskapet".

Lantbruksnämnden anför: "Lantbruksnämnden kan mot ovanstående bakgrund inte acceptera en frilevande stam av vildsvin. De vildsvin som finns inom länet bör omgående utrotas innan de hunnit föröka sig ytterligare. Vidare är det lantbruksnämndens åsikt att de vildsvin som under en försöksperiod får förekomma i södra delen av Stockholms län skall utrotas efter försöksperiodens slut så att invandring över länsgränsen inte kommer att ske i framtiden."

Nyköpings kommun meddelar länsstyrelsen att "kommunen förordar att den frilevande vildsvinstammen i Södermanlands län utrotas".

Katrineholms kommun säger, efter att ha refererat ett antal fall med skadeförekomst: "Inom Katrineholms kommun är förekomsten av vildsvin mest utbredd i trakterna kring Björkvik där deras skadegörelse vållar

lantbrukarna stora olägenheter." Mot den bakgrunden säger Katrineholms kommun i sitt yttrande till länsstyrelsen att styrelsen "med alla till buds stående medel bör verka för att vildsvinstammen inom Södermanlands län elimineras".

Man är alltså rörande ense om att vildsvinen ställer till stor skada och att de bör utrotas, men man får inget stöd av jordbruksministern. Då måste jag fråga jordbruksministern: Har de här remissinstanserna, som lever nära problemen och ser dem och kan göra bedömningar, totalt missbedömt situationen? Om svaret är ja, vad grundar jordbruksministern då sin uppfattning på?

Anf. 140 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Som framgick av mitt svar, skall länsstyrelserna i landet enligt den lagstiftning som infördes i april 1981 verka för att de vildsvin som lever i frihet utrotas. Det står i lagen. Därför har länsstyrelserna möjlighet att förordna särskilda jägare.

Länsstyrelserna kan alltså vidta de åtgärder som de finner det vara angeläget att vidta mot bakgrund av den bedömning de gör av situationen i länet. Det är detta jag hänvisar till i mitt svar. Jag kan inte gärna behöva föreslå ytterligare åtgärder som skulle sättas i länsstyrelsernas hand för att klara den här uppgiften.

Det är länsstyrelsen som skall göra bedömningen, och länsstyrelsen har möjlighet, med stöd av gällande lagstiftning, att se till att de frilevande vildsvinen utrotas.

Anf. 141 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag är medveten om den lagstiftning som finns. Den är ett resultat av den proposition som lämnades till riksdagen en gång i tiden. Där står det klart att beträffande områden där det finns vildsvin får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer besluta om jakt efter djuren.

Nu är det uppenbarligen så att i Södermanlands län finns en mängd vildsvin, och de förorsakar helt klart stor skada. Då måste frågan fortfarande vara: Anser inte jordbruksministern att de i enlighet med riksdagsbeslutet bör utrotas?

Det måste ju vara möjligt för regeringen att förordna om utrotning med hänvisning till den lagstiftning som finns. Riksdagen har beslutat att vildsvinen bara skall få finnas i Stockholms län – på andra ställen skall de utrotas. De finns som sagt i Södermanland och gör stor skada.

När länsstyrelsen bara avvisar problemet, måste man ju få ställa frågan: Anser inte jordbruksministern att vildsvinen, som en följd av det beslut riksdagen fattat, skall bort från Södermanlands län?

Anf. 142 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag upprepar att jag anser att med hänvisning till den lagstiftning vi har skall de här vildsvinen utrotas. Jag vill också upprepa att länsstyrelsen har möjlighet att göra det med de verktyg som lagstiftningen

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om utrotning av
frilevande vildsvin i
Södermanlands län*

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Om utrotning av
frilevande vildsvin i
Södermanlands län*

sätter i länsstyrelsens händer.

Som Larz Johansson vet, är vi intresserade av att decentralisera genomförandet av olika åtgärder. Vi tycker att det är olämpligt att regeringen bestämmer hur vildsvinsjakten skall gå till. Därför delegerar vi den uppgiften till länsnivå och ger länsstyrelserna de möjligheter de bör ha för att hantera de här frågorna.

Jag har samma uppfattning som Larz Johansson, att vildsvinen i Södermanlands län bör utrotas. Det kan ske på det sätt som jag har anvisat.

Anf. 143 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har, som jordbruksministern känner till, mycket stor respekt för tankegången om att decentralisera beslut. Å andra sidan hyser jag den uppfattningen att om riksdagen har fattat ett beslut, som jordbruksministern och jag tydligen är överens om skall fullföljas, och länsstyrelsen i fråga inte utnyttjar de befogenheter den har fått, måste väl rimligen regeringen se till att beslutet följs.

Anf. 144 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag utgår ifrån att Larz Johansson känner till att i den mån man inte nöjer sig med beslut som fattas på länsnivå finns det en väg att gå, och det är att besvära sig med anledning av det beslutet. Då kommer frågorna upp till bedömning på regeringsnivå.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:4 till socialförsäkringsutskottet

30 § Föredrogs och hänvisades proposition 1983/84:37 till skatteutskottet

Beträffande detta ärende hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till fem dagar.

Med anledning av att talmanskonferensen fastställt att dagarna den 31 oktober–den 4 november inte skulle inräknas i löpande motionstid beslöt kammaren att motionstiden för proposition nr 37, om höjning av skatterna på drycker och tobak, m. m., skulle utgå måndagen den 7 november.

31 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1983/84:38 till arbetsmarknadsutskottet

1983/84:40 Bil. 1 till utrikesutskottet

Bil. 2 till försvarsutskottet

- Bil. 3 till socialförsäkringsutskottet
- Bil. 4 till trafikutskottet
- Bil. 5 till skatteutskottet
- Bil. 6 punkterna 1, 3-5, 7 och 8 till utbildningsutskottet
punkterna 2 och 6 till kulturutskottet
punkterna 9 och 13 till socialförsäkringsutskottet
- Bil. 7 punkterna 1-3 och 5-9 till jordbruksutskottet
punkt 4 till skatteutskottet
- Bil. 8 punkterna 1 och 2 till arbetsmarknadsutskottet
- Bil. 9 till bostadsutskottet
- Bil. 10 punkterna 1-4 till näringsutskottet
punkt 5 till försvarsutskottet
i övrigt till finansutskottet

1983/84:41 till bostadsutskottet

32 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

- 1983/84:21 yrkandena 1 och 4-6 till finansutskottet
yrkande 7 till bostadsutskottet
yrkandena 11, 12 och 17 till utbildningsutskottet
yrkandena 13 och 14 till näringsutskottet
i övrigt till arbetsmarknadsutskottet

1983/84:22 och 23 till arbetsmarknadsutskottet

33 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

- 1983/84:43 Fortsatt giltighet av lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel
- 1983/84:44 Höjning av Sveriges allmänna hypoteksbanks grundfond m. m.
och ändring i lagen (1955:416) om sparbanker
- 1983/84:48 Ändring i beskattningen av realisationsvinster på börsaktier,
m. m.

34 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

- 1983/84:24 av *Lars Werner m. fl.*
Höjning av Sveriges kvot i Internationella valutafonden och godkännande av
beslut inom Internationella valutafonden rörande revidering av de
generella lånearrangemangen (prop. 1983/84:21)
- 1983/84:25 av *Kjell Johansson*
Ändring i lagen (1977:975) med tulltaxa (prop. 1983/84:22)
- 1983/84:26 av *Lennart Brunander och Kerstin Andersson*
- 1983/84:27 av *Lars Ernestam och Kenth Skårvik*
- 1983/84:28 av *Thorbjörn Fäldin m. fl.*
- 1983/84:29 av *Kurt Hugosson m. fl.*
- 1983/84:30 av *Kersti Johansson och Rune Backlund*

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

1983/84:31 av *Paul Lestander m. fl.*

1983/84:32 av *Evert Svensson*

1983/84:33 av *Evert Svensson och Georg Andersson*

1983/84:34 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 (prop. 1983/84:26)

1983/84:35 av *Lars Werner m. fl.*

Rätten till offentlig försvarare (prop. 1983/84:23)

1983/84:36 av *Nils Åsling m. fl.*

Allemanssparandet (prop. 1983/84:30)

35 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 26 oktober

1983/84:35 av *Ingrid Sundberg (m)* till statsrådet Bengt Göransson om kulturpolitiken i ekonomiska åtstramningstider:

Kravet på en stark begränsning av de statliga utgifterna gör sig alltmer gällande. Moderata samlingspartiet har regelmässigt i samband med avlämnandet av budgetpropositionen lagt fram alternativa budgetförslag som, om de hade antagits av riksdagen, avsevärt skulle ha minskat budgetunderskottet. Nu har emellertid också den socialdemokratiska regeringen insett nödvändigheten av att spara på olika områden, och i den i samband med riksdagens öppnande avlämnade regeringsförklaringen aviseras kommande åtstramningar.

Erfarenhetsmässigt har alltid dåliga ekonomiska tider inneburit att kulturpolitiken drabbas särskilt hårt. Detta gäller såväl kommunala som statliga stödåtgärder för kulturell verksamhet. Regeringsförklaringen ger inte mycket utrymme åt en redovisning av regeringens uppfattning om vilken kulturpolitik som skall föras i vårt land. Det enda som där sägs är att kulturpolitiken skall genomföras i samspel med mediepolitiken med syftet att skapa ett fritt och öppet kulturliv, i vilket alla tar del.

Alla torde vara ense om att just i hårda tider ökar de enskilda människornas behov av stimulans och kulturella upplevelser. Stor arbetslöshet medför krav på meningsfull sysselsättning under den ofrivilliga fritiden. En grå vardag med påtvingad minskad konsumtion kan förgyllas av ett rikt utbud av litteratur, konst och musik liksom av aktivt deltagande i t. ex. studiecirkel eller musikutövning.

Vi är många som med oro ser fram emot nedskärningar som kan komma att drabba kultursektorn. Samtidigt är det orimligt att tro att något område skulle undantas från den nödvändiga åtstramningen i vad gäller anslag över statsbudgeten.

Den socialdemokratiska kulturpolitiken har i osedvanligt hög grad byggt på stödåtgärder av olika slag. Just detta gör kulturlivet i ett land som vårt särskilt sårbart när nödvändiga nedskärningar måste göras. I andra länder har ett mångfasetterat kulturliv växt fram genom användande av olika alternativa och varandra kompletterande finansieringsformer. Sponsring, avgiftsfinansiering eller skattebefrielse för donationer och för stöd åt kulturella aktiviteter har prövats i många länder och visat sig fungera väl.

För ett litet land som vårt är möjligheterna till lönsam kulturproduktion självfallet begränsade, men öppna gränser och ökad aktivitet för ett förstärkt internationellt kulturutbyte kan kompensera detta och ge nya erfarenheter som stimulerar vår egen verksamhet inom olika kulturområden.

Svensk kulturpolitik står i dag vid något som kan liknas vid ett vägskal. Antingen kommer begränsningen av statliga och kommunala medel att medföra ett sakta avtynande kulturliv, eller också måste ett nytänkande komma till stånd som ger utrymme för ökade kulturella aktiviteter men därmed också ställer krav på rationaliseringar och alternativa finansieringsformer. Regeringsförklaringen ger här ingen ledning i fråga om regeringens syn på kulturpolitikens framtid.

Mot bakgrund av det anförda önskar jag ställa följande fråga till kulturministern:

Vilka omprioriteringar, rationaliseringsåtgärder och nya finansieringsformer kan kulturministern tänka sig för att förhindra att åtstramningspolitiken drabbar kulturaktiviteter av olika slag?

den 27 oktober

1983/84:36 av *Margó Ingvarðsson* (vpk) till socialministern om landstingens möjligheter att uppnå de sjukvårdspolitiska målen:

Den nya hälso- och sjukvårdslagen medför ökade krav på sjukvårdshuvudmännen. En fortsatt utbyggnad och utveckling av primärvården är en grundläggande förutsättning för att kunna uppnå de hälso- och sjukvårdspolitiska mål som statsmakterna och sjukvårdshuvudmännen ställt sig bakom.

Samtidigt som sjukvårdshuvudmännens ansvar för befolkningens hälsa ökat, har landstingens ekonomiska möjligheter att uppfylla sina skyldigheter minskat avsevärt. Enbart förändringarna i befolkningens sammansättning innebär att landstingen behöver öka sin volym med 1 % för att kunna tillgodose de äldres vårdbehov. Staten har under senare tid undandragit skatteintäkter och bidrag motsvarande miljardbelopp från landstingen. Följden av statens strävanden att minska budgetunderskottet genom att försämra landstingens ekonomi har blivit direkta nedskärningar i vården. Den av alla partier beslutade förändringen mot öppna vårdformer inom sjukvården har aldrig kommit i gång. En utbyggd primärvård och en sektoriserad psykiatri skulle reducera behovet av slutenvårdsplatser. Den ansträngda landstingsekonomin leder till att sjukvårdshuvudmännen tvingas börja i fel ände. Slutenvårdsplatser läggs ner av besparingsskäl, och den beslutade utbyggnaden av öppenvård kan ej genomföras enligt tidigare

planer. Därmed har förutsättningarna att nå upp till de sjukvårdspolitiska målen förändrats betydligt.

I Södermanland har landstinget råkat i akut finansieringskris. Det är det landsting som har den sämsta likviditeten av alla landsting. För 1984 beräknas budgetunderskottet bli 153,3 milj. kr. trots skatthöjning med 1 krona. Ett besparingsprogram som på två år skall ge 55 miljoner kommer att få direkta effekter i vården och på sysselsättningen. På centrallasarettet i Eskilstuna har akutslutenvården minskat med 20 % under en treårsperiod, och ytterligare nedskärningar är att vänta i länet. Sysselsättningseffekterna av nedskärningarna motsvarar ca 350 arbetstillfällen. Minskningen av antalet arbeten kommer främst att drabba kvinnor och ungdomar som gått ut från vårdskolor.

Situationen inom landstinget i Södermanland är ett exempel på bristen på helhetssyn från statens sida då det gäller besparingar som drabbar den offentliga sektorns vård och omsorg.

Med hänvisning till ovanstående ber jag att till socialministern få ställa följande frågor:

1. När kommer landstingen enligt statsrådets mening att kunna leva upp till de honnorsord som uttalades då den nya hälso- och sjukvårdslagen trädde i kraft?

2. Kommer statsrådet att föreslå några åtgärder som förbättrar exempelvis landstingets i Södermanland svåra ekonomiska situation?

3. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att motverka den privatisering och kommersialisering som kan bli en följd av nedskärningarna inom den offentliga sektorns vård- och tjänsteproduktion?

36 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 26 oktober

1983/84:119 av förste vice talman *Ingegerd Troedsson* (m) till socialministern om statsbidraget till barnomsorg och kommunal hemhjälp:

I proposition 1983/84:9 föreslås nya regler för statsbidrag för barnomsorg och kommunal hemhjälp. De nya reglerna avses gälla redan nästa år. En utjämningsregel föreslås samtidigt för 1984, innebärande att ingen kommun skall vinna eller förlora mer än 10 öre per skattekrona "vid en jämförelse mellan tillämpningen av nu gällande och de föreslagna bidragssystemen".

Innebörden av denna regel är av utomordentligt stor betydelse för bedömningen av kostnaderna för förslaget. Det har dock inte varit möjligt att få klart besked om vad regeln avses innebära. Jag ber därför att få ställa följande frågor:

1. Innebär utjämningsregeln att de föreslagna bidragssystemen skall jämföras med de löne- och kostnadsuppräknade statsbidrag som eljest skulle ha gällt för år 1984 samt med tanke på det ökade antal barnomsorgsplatser

och hemhjälpstimmar som kommer att finnas resp. ges nästa år?

2. Innebär propositionen vissa besparingar genom att statsbidragen, som framgick av pressmeddelandet av den 30 augusti men inte av propositionen, totalt endast räknas upp med 4 %, dvs. med en lägre procentsats än löne- och kostnadsutvecklingen, samt på oförändrat underlag?

1983/84:120 av *Hugo Hegeland* (m) till kommunikationsministern om åtgärder mot tåg förseningar på grund av lokbrist:

Under senare tid, bl. a. torsdagen den 20 oktober, har ordinarie fjärrgående tåg från Göteborgs central och Stockholms central varit allvarligt försenade. Enligt SJ:s information på resp. plats var orsaken lokbrist.

Med anledning härav vill jag fråga statsrådet *dels* hur detta är möjligt med hänsyn till de betydande belopp som riksdagen anslagit för lokinköp.

dels om statsrådet är beredd att vidta åtgärder så att en upprepning av det inträffade kan undvikas.

1983/84:121 av *Olle Östrand* (s) till försvarsministern om sjuktransporter med helikopter:

De senaste dagarna har det i pressen redovisats ett fall, i vilket en svårt skadad soldats transport från Sundsvall till Akademiska sjukhuset i Uppsala fördröjdes avsevärt som följd av meningsskiljaktigheter om hur existerande helikopterkapacitet skulle disponeras.

Vad som inträffat och redovisats indikerar att oklarheter kan finnas beträffande förfoganderätt och beslutskompetens i fall då helikopter bedöms bära tas i anspråk för brådskande sjuktransporter. På en sådan punkt kan inga oklarheter accepteras.

Är statsrådet mot bakgrund av det aktuella fallet beredd att skyndsamt se över gällande regler och anvisningar på området i fråga?

den 27 oktober

1983/84:122 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till finansministern om skatteuppgörelsen mellan socialdemokraterna, centerpartiet och folkpartiet:

Vid Metallindustriarbetareförbundets avtalskonferenser i Borlänge och Norrbotten har framförts krav om löneökningar på 21,9 %. Metallarbetarna hänvisar till flera år av reallönesänkningar, till den gynnsamma löneutvecklingen för höginkomstgrupper samt till den orättvisa skatteuppgörelsen mellan regeringen, centern och folkpartiet. Avtalskonferenserna kräver av regeringen att skatteuppgörelsen, med dess fördelningspolitiska orättvisor, rivs upp.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga finansministern:

Kommer regeringen att föreslå en förändring av skatteuppgörelsen, så att den bidrar till att de som har under 100 000 kr. i årsinkomst kan höja sina reallöner?

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

1983/84:123 av *Bertil Måbrink* (vpk) till utrikesministern om konsekvenserna av utvecklingen i Grenada:

USA har ånyo begått ett oerhört övergrepp mot ett litet, självständigt och oberoende land genom att invadera Grenada.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga utrikesministern:

Vad avser regeringen att göra för att protestera mot USA:s rättsstridiga övergrepp, och hur bedömer regeringen konsekvenserna för Centralamerika i dess helhet av denna invasion?

1983/84:124 av *Olle Aulin* (m) till industriministern om prövningen av vissa bevakningsföretags särställning vid leveranser till staten:

På grundval av proposition 1978/79:134 om särställningar för vissa företag m. m. vid leveranser till staten, beslöt riksdagen avskaffa bl. a. Allmänna förlagets, Libers, SJ:s Resebyråers m. fl. monopolställningar.

I propositionen anfördes bl. a. på s. 1:

”Särställningen för Allmänna Bevakningsaktiebolaget och televerkets larmdivision vid anordnande av bevakning kommer att ses över inom regeringens kansli. Härvid kommer att prövas om särställningen kan begränsas till att endast omfatta från säkerhetssynpunkt prioriterade bevakningsobjekt.”

När avser regeringen att till riksdagen redovisa förslag i anledning av ifrågavarande prövning?

1983/84:125 av *Olle Aulin* (m) till socialministern om snabbare registrering av nya läkemedel:

Avser regeringen vidta några åtgärder för att förstärka socialstyrelsens läkemedelsavdelning, så att registreringsförfarandet i fråga om nya läkemedel kan påskyndas?

1983/84:126 av *Bertil Danielsson* (m) till bostadsministern om ökad produktion av styckebyggda småhus:

Bostadsbyggandet i Sverige minskar år från år. Även innevarande år pekar siffrorna nedåt. Särskilt markerad är denna utveckling för styckebyggda småhus.

Jag vill därför ställa följande fråga till bostadsministern:

Vilka åtgärder avser bostadsministern vidta för att åter få i gång styckehusbyggandet?

1983/84:127 av *Rolf Dahlberg* (m) till finansministern om skatteavdragen för bilresor till och från arbetet:

De nya reglerna för bilavdrag som gäller för resor till och från arbetet har under året vållat stor debatt och har kritiserats hårt även av myndigheterna. JO, Per-Erik Nilsson, har krävt att regeringen vidtar åtgärder så att likformig bedömning sker över hela landet.

Med hänsyn till ovanstående ber jag att till finansministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser finansministern vidta för att motverka de missförhållanden som de nya reglerna lett till?

1983/84:128 av *Sina Gustavsson* (c) till statsrådet Bengt Göransson om regeringens fördelning av medel för litteraturfrämjande åtgärder:

Det har i pressen förekommit uppgifter om att regeringen fördelat medel för litteraturfrämjande åtgärder. Av uppgifterna framgår att fyra olika organisationer erhållit anslag, däribland ABF.

Med anledning av dessa uppgifter ställer jag följande frågor till kulturministern:

Ur vilket anslag har dessa medel fördelats?

På vilket sätt har organisationer, t. ex. studieförbunden, informerats om att dylikt anslag finns att söka?

37 § Kammaren åtskildes kl. 15.37.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON.

/Solveig Gemert

Nr 16

Torsdagen den
27 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*